

מ ב ק ר ה מ ד י נ ה

דוח על הביקורת בשלטון המקומי

סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון

ביקורת מעקב

תמוז התשפ"ד | יולי 2024

סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון - ביקורת מעקב

מבוא

בשומרון יש תשע רשויות מקומיות יהודיות, רובן הוקמו בשנים 1975 עד 1983¹. הרשויות הן אלה: עיריית אריאל; שבע מועצות מקומיות - אורנית, אלפי מנשה, אלקנה, עמנואל, קדומים, קרני שומרון ושער שומרון; והמועצה האזורית שומרון. מספר התושבים בכלל שטחי השיפוט של רשויות אלה בסוף פברואר 2023 היה כ-113,700².

מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (להלן - איו"ש או יו"ש), אשר אוצר בידי את כלל סמכויות החקיקה, השיפוט והביצוע באיו"ש, הוציא מכוח סמכותו צו בדבר ניהול מועצות מקומיות (יהודה והשומרון) (מס' 892), התשמ"א-1981, וצו בדבר ניהול מועצות אזוריות (יהודה והשומרון) (מס' 783), התשל"ט-1979. מכוח צווים אלו הותקנו תקנון המועצות המקומיות (יהודה והשומרון), התשמ"א-1981 (להלן - תקנון המועצות המקומיות), ותקנון המועצות האזוריות (יהודה והשומרון), התשל"ט-1979 (להלן - תקנון המועצות האזוריות). תקנונים אלה אימצו, בשינויים המחויבים, מגוון דברי חקיקה ישראלים הנוגעים להתנהלות המוניציפלית של הרשויות המקומיות ולחיי התושבים המתגוררים בתחום שיפוטן, ובכלל זה בתחום משק המים. הצווים והתקנונים האמורים מחילים על תושבי המועצות האזוריות והמקומיות באיו"ש דין הדומה ברובו לדין החל על התושבים המתגוררים בישראל.

במחצית השנייה של שנת 2019 בדק משרד מבקר המדינה היבטים במשק המים, כגון פחת המים וסיבותיו, הדרכים להקטנת אובדני מים ובחינת הקמתו של תאגיד מים באיו"ש. הבדיקה התמקדה בארבע מועצות מקומיות בשומרון: אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים. ביולי 2020 פרסם משרד מבקר המדינה דוח בנושא "סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון" (להלן - הדוח הקודם), בעקבות ביקורת שביצע בנושא זה (להלן - הביקורת הקודמת)³. הדוח הצביע על ליקויים במתן שירותים מוניציפליים בתחום המים לתושבי הרשויות המקומיות בשומרון.

פעולות הביקורת

בחודשים יוני עד ספטמבר 2023 בדק משרד מבקר המדינה את הפעולות שנעשו לתיקון הליקויים העיקריים שצוינו בדוח הקודם (להלן - ביקורת המעקב). ביקורת המעקב נעשתה בארבע מועצות מקומיות בשומרון: אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים (להלן - הרשויות שנבדקו). בדיקות משלימות נעשו ברשות הממשלתית למים ולביוב (להלן - רשות המים).

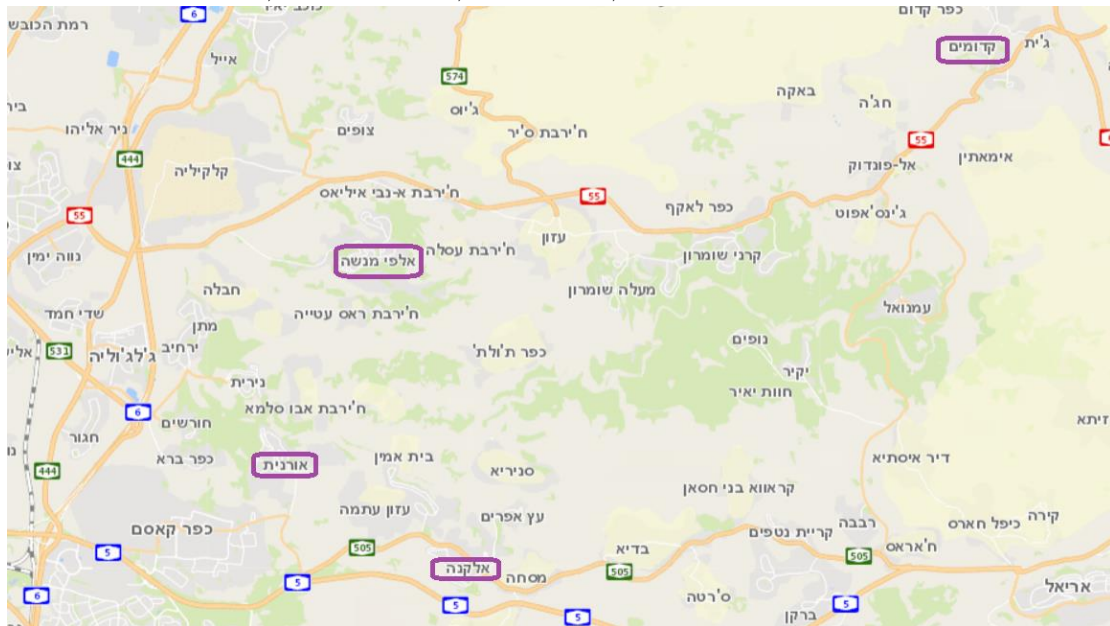
¹ המועצה המקומית שער שומרון הוקמה במאי 2022. המועצה מורכבת מהיישובים עץ אפרים ושערי תקווה, שהיו שייכים עד אז למועצה האזורית שומרון.

² על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

³ ראו מבקר המדינה, דוחות על הביקורת בשלטון המקומי לשנת 2020 (2020), "סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון", עמ' 489 - 546.

מפה 1: הרשויות המקומיות שנבדקו באזור השומרון

מקור מפת הרקע: מפ"י, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

הפסקות באספקת המים

הביקורת הקודמת

בשנים 2015 - 2018 התרחשו במרבית היישובים בשומרון הפסקות רבות באספקת המים, בעיקר בחודשי הקיץ החמים. היו לכך כמה סיבות עיקריות: התרוקנות בארות המים באזור השומרון במשך השנים; תשתיות שלא טופלו בעשרות השנים האחרונות, דבר אשר גרם לפחת מים גבוה בכל יישובי השומרון; גידול ניכר בצריכת המים מפאת הגידול במספר התושבים (ישראלים ופלסטינים), שלא לווה בגידול מקביל במקורות המים; גניבות מים בחלק מהאזורים, לעיתים בהיקפים גדולים.

ביקורת המעקב

ביוני 2023 מסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה כי גם בשנים 2019 - 2022 היו הפסקות באספקת המים, אם כי בתדירות ובעוצמה פחותות במידה ניכרת מבעבר. רשות המים ציינה כי מפעם לפעם היו בעיות אספקה באריאל וביישובי המועצה האזורית שומרון, בעיקר בשל תקלות בהזרמת מים מסיבות שאינן תלויות ברשויות המקומיות של יישובים אלה. בינואר 2024 מסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה (להלן - תשובת רשות המים) כי בהתאם לנתונים שבידיה, בשנת 2023 לא אירעו כלל הפסקות מים עקב תקלות במערכת המים האזורית. רשות המים הוסיפה כי התקלות אשר נרשמו נבעו אך ורק מליקויים פנימיים או מאירועי גניבות מים לאורך קווי האספקה.

בביקורת המעקב נמצא כי לשלוש מהרשויות שנבדקו - אורנית, אלקנה וקדומים - יש נתונים כלליים בלבד לגבי הפסקות באספקת המים.

המועצה המקומית **אורנית** מסרה בעת ביקורת המעקב כי הפסקות המים נבעו מפיצוץ צינורות והפסקות יזומות לצורך תיקונים; המועצה המקומית **אלפי מנשה** מסרה כי לא היו עיכובים באספקת המים ביישוב, למעט עיכובים בשל פיצוץ צנרת נקודתיים; המועצה המקומית **קדומים** מסרה כי לא היו עיכובים באספקת המים ביישוב, וכי עבודות תשתית שבוצעו על ידי מקורות חברת מים בע"מ (להלן - מקורות) השפיעו לחיוב על אספקת המים ליישוב.

המועצה המקומית אלקנה מסרה בעת ביקורת המעקב כי משנת 2020 עד יולי 2023 התקבלו במוקד העירוני 580 תלונות על פיצוצים בצנרת המים, דליפת מים והפסקות באספקת המים.

מומלץ כי רשות המים והרשויות המקומיות שנבדקו ימשיכו ויעקבו אחר התקלות ברשת המים ויפעלו ככל יכולתן לטיוב מערכת המים.

תוכניות אב פרטניות לרשויות המקומיות שנבדקו

תוכנית אב לאספקת מים מהווה מסגרת תכנונית שנועדה לספק לגורמי התכנון ולמקבלי ההחלטות במועצת הרשות המקומית את הכלים הנדרשים לטיוב משק המים, כולל פעולות להפחתת שיעורי פחת המים.

בשנת 2003 פרסם משרד הפנים נוהל להכנת תוכניות אב למים ברשויות המקומיות (להלן - הנוהל). על פי הנוהל, תוכנית האב נוגעת ליעדי תכנון לשנים 2020 - 2025 וליעד ביניים לשנים 2010 - 2015. בנוהל נקבע בין השאר כי יש לעדכן את תוכנית האב של הרשות המקומית בכל חמש שנים. על פי הנוהל, נדרשת הרשות המקומית להכין את התוכנית, ולאחר השלמתה על משרד הפנים וגורמים אחרים לאשרה. לגבי פחת המים קובע הנוהל כי יש להציג נתונים על כמויות המים שנצרכו בחמש השנים האחרונות, לנתח את מרכיבי פחת המים ולהציג המלצות לצמצומו. הנוהל לא הוחל מפורשות באיו"ש.

המועצה המקומית אורנית

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אורנית לא הכינה תוכנית אב למים לאורנית. המועצה המקומית אורנית מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה במרץ 2020 כי היא פועלת לגיבוש נוהל התקשרות עם חברה מתכננת, לצורך הכנת תוכנית אב עדכנית למים.

ביקורת המעקב

בעת ביקורת המעקב מסרה המועצה המקומית אורנית כי באפריל 2021 היא הכינה תוכנית אב למים לאורנית, ואולם נמצא שהמועצה המקומית לא הכינה תב"ר⁴ במטרה להגישו לאישור משרד הפנים לצורך יישום התוכנית.

עוד עלה כי באוקטובר 2021 התקשרה המועצה המקומית אורנית עם חברה א', לצורך "בחינת כדאיות לצירוף היישוב אורנית לתאגיד מים וביוב". החברה הגישה דוח באוקטובר 2021 ובו תיארה את מצב משק המים באורנית. בדוח נכתב: "להערכתנו ללא תכנית מאסיבית לשיקום ושדרוג צנרת המים המיושנת... היקף פיצוצי המים ותקלות שבר צפוי לגדול בשנים הבאות, במיוחד בשכונות הותיקות, עד כדי חשש לפגיעה ברצף אספקת המים, ובהתאמה, פחת המים והפסדים כספיים ילכו ויגדלו... היקפי השקעות נדרשות בשיקום ושדרוג צנרת מים וביוב (דהיינו החלפה יזומה של צנרת שהתיישנה) נאמדים בכ-3 מיליון ש"ח לשנה למשך 5 השנים הבאות".

המועצה המקומית אורנית מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה ממרץ 2024 כי תוכנית למשק המים באורנית מתגבשת בימים אלו ותוצא לפועל בזמן הקרוב, בהתאם לשלבי הביצוע שיוגדרו. רשות המים מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה כי המועצה המקומית אורנית הגישה תוכנית לבקרה הנדסית של רשות המים⁵.

⁴ תב"ר - תקציב בלתי רגיל, הוא תקציב המנוהל בנפרד מכספי התקציב הרגיל ויכול לשמש את הרשות המקומית רק למטרה מוגדרת מראש. בדרך כלל מדובר במימון פרויקטים חד-פעמיים, שנמשכים לא אחת יותר משנת תקציב אחת, כגון פיתוח תשתיות ורכישת ציוד. לכל תב"ר מוגדרים מראש מקורות המימון - מכספי הרשות המקומית ולעיתים גם ממקורות חיצוניים, בעיקר משרדי ממשלה.

⁵ בדיקה זו היא אחד מהשלבים לפני אישור תכנית אב למים.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית אלפי מנשה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אלפי מנשה לא הכינה תוכנית אב למים. המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה במרץ 2020 כי היא נמצאת בעיצומה של כתיבת תוכנית אב ליישוב, הכוללת גם את תחום הביוב והמים.

ביקורת המעקב

בעת ביקורת המעקב (יוני 2023) מסרה המועצה המקומית אלפי מנשה כי תוכנית אב למים תוכן עם תוכנית האב היישובית שלה קיים תב"ר מאושר. המועצה המקומית הוסיפה כי נבחר צוות יועצים, ובסוף שנת 2022 אף הוגשה טיוטה ראשונה של תוכנית האב.

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה מפברואר 2024 (להלן - תשובת המועצה המקומית אלפי מנשה) כי התוכנית נמצאת בשלב של שיתוף הציבור וקבוצות מיקוד, לצורך גיבוש מדיניות המועצה לגבי תכנית האב. עוד מסרה המועצה המקומית כי בשל תקופת הבחירות לא היה ניתן להמשיך בתהליך ולעבור לשלבים הבאים, והתהליך יושלם לאחר הבחירות.

נמצא כי הייתה התקדמות מסוימת בטיפול המועצה בהכנת תוכנית האב למים, אולם המועצה טרם הגישה תוכנית אב לרשות המים.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי בדצמבר 2007 הכינה המועצה המקומית אלקנה תוכנית אב למים, שמטרתה הייתה "פיתוח מערכת המים ושיקום רשת המים על פי הצרכים המידיים והעתידיים של הישוב". התוכנית עסקה בין היתר בשיקום רשת המים באזורים מסוימים של אלקנה, וצוין בה כי שיעור פחת המים בשש השנים שקדמו למועד הכנתה היה 8% - 9%. תוכנית האב הוכנה לפי ההנחיות שפורטו בנוהל. עוד נמצא כי מאז פורסמה תוכנית האב האמורה, ואף ששיעורי פחת המים היו גבוהים במידה ניכרת מהשיעורים שהיו בשנים שקדמו להכנת התוכנית - המועצה המקומית אלקנה לא הכינה תוכנית אב חדשה ולא עדכנה את התוכנית שהוכנה בשנת 2007.

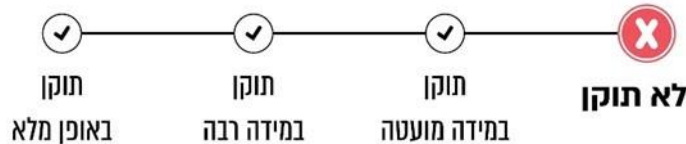
המועצה המקומית אלקנה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה במאי 2020 כי היא פועלת להתקשר עם יועץ, לשם הכנת תוכנית אב למים.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית אלקנה לא הכינה תוכנית אב חדשה למים.

המועצה המקומית אלקנה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה מפברואר 2024 (להלן - תשובת המועצה המקומית אלקנה) כי היה בכוונתה להכין תוכנית אב מעודכנת למים ברבעון האחרון של שנת 2023, אולם מטעמי תקציב ועקב צרכים דחופים אחרים בתחילת הרבעון (ספטמבר), כמו הקמת מוסדות חינוך כדי לעמוד בצרכים עקב התרחבות היישוב, עבודות כבישים הקשורות בבטיחות ועבודות הקשורות בביטחון, לא התאפשר למועצה לממש את כוונתה באותה שנה. המועצה הוסיפה כי מתחילת המלחמה באוקטובר 2023 היא עובדת במתכונת משק לשעת חירום (מל"ח) ועסוקה בעיקר בתחום הביטחון ובהיערכות לשעת חירום. בכפוף לכך, ייעשה כל מאמץ לכלול את הכנת תוכנית האב למים בתוכנית העבודה לשנת 2024.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית קדומים הכינה בשנת 1998 תוכנית אב לאספקת מים, בטרם פורסם הנוהל. מאז לא הכינה המועצה תוכנית אב חדשה ואף לא עדכנה את התוכנית הקיימת - היא לא הכלילה בה נתונים על כמויות המים שרכשה בשנים האחרונות ועל עלות הרכישה, לא התייחסה לפחת המים ולא המליצה על דרכים לצמצומו. עוד נמצא כי תוכנית כזו דרושה בייחוד בהתחשב בשיעור פחת המים בקדומים בשנים 2014 - 2018, כ-19.8%, שהיה גדול בהרבה מממוצע פחת המים הארצי באותה התקופה - 12.9% ברשויות מקומיות שלא הקימו תאגיד מים וממוצע פחת כלל-ארצי של 10.5%.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה במרץ 2020 מסרה המועצה המקומית קדומים כי היא נמצאת בעיצומה של הכנת תוכנית אב כוללת ליישוב, שתעסוק בין היתר בניהול משק המים, בתשתיות קיימות ובתשתיות צפויות. עוד ציינה המועצה כי לצוות שעמל על הכנת התוכנית ניתנים ליווי מקצועי ותמיכה של מחוז מרכז במשרד הבינוי והשיכון.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית קדומים פרסמה בדצמבר 2021 תוכנית אב הכוללת תוכנית אב למים, ואולם התוכנית עדיין לא יושמה בהעדר מקורות תקציביים.

המועצה המקומית קדומים מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה מינואר 2024 (להלן - תשובת המועצה המקומית קדומים) כי השלימה את תוכנית האב לכלל תשתיות היישוב, כולל תשתיות המים, וכי בשנים הבאות היא מתכננת, בתיאום עם חברת מקורות, להקים עוד שתי בריכות מים, אחת מהן בריכה אזורית גדולה שתכיל כ-7,500 מ"ק. נוסף על כך, במסגרת הקמת שכונות חדשות

בשנים הבאות המועצה תחדש חלק מתשתיות המים הקיימות ותיישם חלק ניכר מתוכנית האב כתוכנית מנחה.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

מומלץ כי המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה יכינו תוכניות אב למים, ושהמועצה המקומית קדומים תיישם את תוכנית האב שהכינה. זאת נוכח שיעורי הגידול של האוכלוסיות המתגוררות בתחום שיפוטן של מועצות אלה, התיישנות הצנרת ביישובים שבתחום שיפוטן ופחת המים הגבוה ביישובים אלה.

תאגידי מים

חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001 (להלן - חוק תאגידי מים), הסמיך את הרשויות המקומיות להקים חברות לשירות ציבורי, שתפקידן העיקרי יהיה לספק שירותי מים וביוב בתחום השיפוט של הרשויות. על החברות הוטלה החובה לספק את השירותים באיכות נאותה לכלל התושבים בלא הפליה, והן הוסמכו לגבות את התשלומים עבור השירותים. הבקרה על איכותם של השירותים תיעשה בידי רשות המים, שתקבע גם את תעריפי השירותים. כמו כן נקבע כי לאחר שש שנים מיום תחולתו של חוק זה לא תפעיל רשות מקומית את שירותי המים והביוב שבתחום שיפוט בעצמה, אלא באמצעות חברה. בתיקון לחוק משנת 2013 נקבעה חובה על התאגידים ועל כל הרשויות המקומיות שטרם הקימו חברה למתן שירותי מים וביוב, להתאגד בתאגידים אזוריים. המועד האחרון להקמת תאגידים אזוריים נדחה כמה פעמים בתיקוני חקיקה, ולאחרונה נדחה ל-1.5.24.

בתקנון המועצות המקומיות ובתקנון המועצות האזוריות נקבע כי הרשות המקומית מוסמכת לטפל ולפעול בכל עניין הנוגע לשירותים מוניציפליים; בין היתר נקבע כי הרשות המקומית מוסמכת לטפל במפעלי המים שהקימה, על ידי גוף ציבורי אחר או על ידי יחיד, לשם אספקת מים בתחום שיפוט. תקנון המועצות המקומיות קובע כי הוראות חוק תאגידי מים, כפי שתוקפו בישראל מפעם לפעם, לרבות חקיקת משנה מכוחן, יחולו על המועצות המקומיות באיו"ש בשינויים מסוימים שפורטו בתקנון. בעניין זה קובע התקנון כי ההוראה בסעיף 6א לחוק תאגידי מים, שמחייבת רשות מקומית במדינת ישראל להפעיל את שירותי המים והביוב באמצעות תאגיד, אינה חלה על המועצות המקומיות באיו"ש.

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי בשומרון הוקם תאגיד מים אחד בלבד - יובלים בשומרון 2003 בע"מ - על ידי עיריית אריאל, וחברות בו רק שתי רשויות מקומיות: עיריית אריאל והמועצה המקומית קרני שומרון. הרשויות המקומיות האחרות בשומרון מפעילות את שירותי אספקת המים בעצמן. יצוין כי המועצה המקומית אורנית פעלה הן בתקופת הדוח הקודם והן לאחר מכן לצירופה לתאגיד מים, אך בקשותיה נדחו.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי לא חל שינוי במצב האמור ואף אחת מהרשויות שנבדקו לא מפעילה את שירותי המים שלה באמצעות תאגיד מים. עוד נמצא כי רשות המים לא קידמה תהליכים כך שהרשויות המקומיות יתאגדו דרך תאגידי מים.

רשות המים מסרה למשרד מבקר המדינה במהלך ביקורת המעקב כי חובת התיאגוד האזורי אינה חלה על הרשויות המקומיות בתחומי יהודה ושומרון, ומכאן שקידום כל מהלך צריך להיות בהסכמה ולא במסגרת אכיפה. עוד מסרה רשות המים כי במשך השנים נעשו מאמצים להרחבת תאגיד יובלים בשומרון 2003 בע"מ, אך מאמצים אלו לא נשאו עד כה פרי⁶, וכי לא נכון לקדם צירופים נקודתיים בתחום יו"ש אלא לקדם פתרון רחב.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מינואר 2024 מסרה רשות המים כי במסגרת הפעילות שלה לקידום הקמת תאגידים גם ביו"ש התקיימו דיונים בנושא עם תאגיד יובלים בשומרון ועם המועצה המקומית שער שומרון, וכן נדונה האפשרות לצרף גם את היישוב אלקנה למהלך האמור. רשות המים ציינה כי המשך השיח בנושא צפוי להיות במחצית הראשונה של שנת 2024. עוד מסרה רשות המים כי הרשות וקצין מטה (קמ"ט) מים במינהל האזרחי מפקחים על הפעילות של הרשויות בשומרון במסגרת כלי הפיקוח שיש בידיהם, אולם נוכח סירובן של רשויות אלו להקים תאגיד מים, האחריות להספקת שירותים מיטבית היא עליהן.

נוכח הקושי לקדם תיאגוד מים בשומרון מומלץ כי רשות המים תבדוק מה הן החלופות המיטביות לפתרון יסודי של בעיות משק המים בשומרון ותפעל ליישומן.

צריכת המים ברשויות שנבדקו

בלוח 1 ובתרשים 1 שלהלן מובאים נתונים על צריכת המים ברשויות המקומיות שנבדקו, כפי שמסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה ביוני 2023.

לוח 1: צריכת מים (במ"ק) ברשויות המקומיות שנבדקו, 2016 - 2021

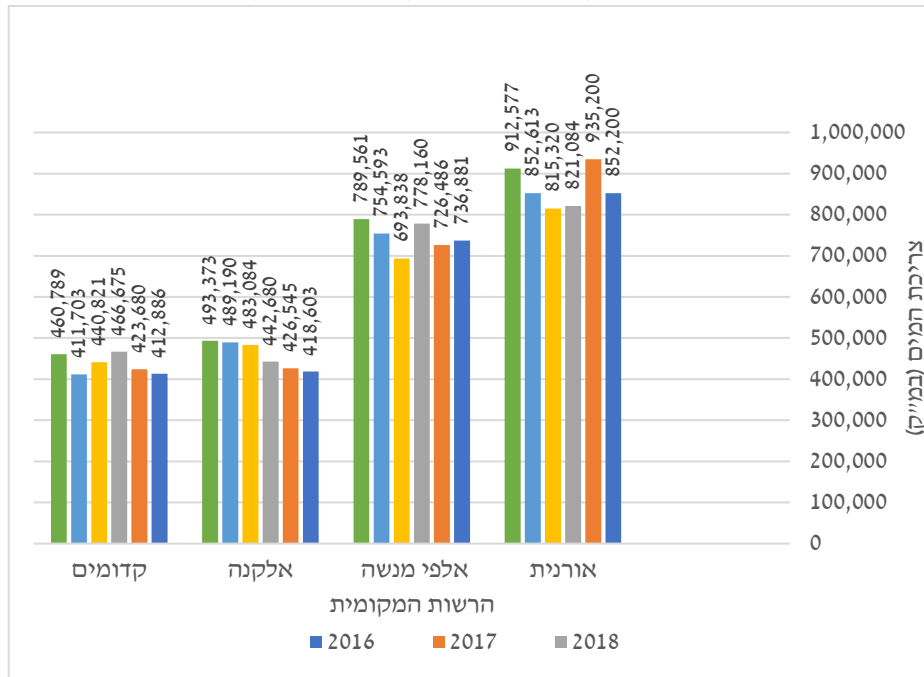
2021	2020	2019	2018	2017	2016	הרשות המקומית
912,577	852,613	815,320	821,084	935,200	852,200	המועצה המקומית אורנית
789,561	754,593	693,838	778,160	726,486	736,881	המועצה המקומית אלפי מנשה
493,373	489,190	483,084	442,680	426,545	418,603	המועצה המקומית אלקנה
460,789	411,703	440,821	466,675	423,680	412,886	המועצה המקומית קדומים

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

⁶ בדוח הקודם צוין כי בפברואר 2016 החליט דירקטוריון יובלים בשומרון כי אין היתכנות כלכלית להרחבת התאגיד - כיוון שיהיה צורך בתקציבים גדולים מאוד להקמת מכוני טיהור שפכים חדשים או לשדרוג מכוני טיהור שפכים קיימים, וכן לטיפול בתחנות שאיבה למים ולביוב - וכי צירוף רשות "חלשה", אחת או יותר, תפגע קשות בתפקוד התאגיד וביכולתו לשאת את עצמו לבדו בהיעדר משאבים.

תרשים 1: צריכת המים (במ"ק) ברשויות המקומיות שנבדקו, 2016 - 2021

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

מלוח 1 ומתרשים 1 עולה כי ככלל, צריכת המים ברשויות שנבדקו עלתה משנת 2016 עד שנת 2021. ואולם בחלק מהשנים צריכת המים ברשויות מסוימות ירדה, לעומת השנים שקדמו להן: באורנית הייתה ירידה של 12%-ו 13% בשנים 2018 ו-2019 בהתאמה, לעומת שנת 2017; באלפי מנשה הייתה ירידה של 11% בשנת 2019, לעומת שנת 2018; בקדומים הייתה ירידה של 6%-ו 12% בשנים 2019 ו-2020 בהתאמה, לעומת שנת 2018.

בלוח ובתרשים שלהלן מובאים נתונים על צריכת המים לנפש ברשויות המקומיות שנבדקו, כפי שמסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה ביוני 2023.

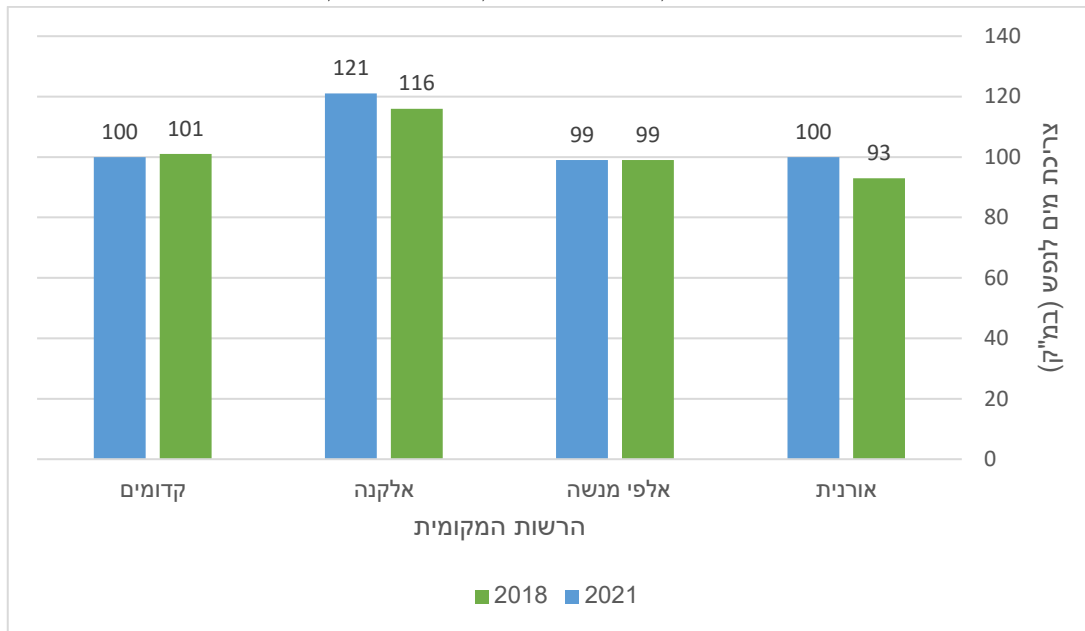
לוח 2: נתונים על צריכת המים השנתית לנפש (במ"ק) ברשויות המקומיות שנבדקו, 2018 ו-2021

2021			2018			הרשות המקומית
הצריכה לנפש (במ"ק)	מס' התושבים	הצריכה (במ"ק)	הצריכה לנפש (במ"ק)	מס' התושבים	הצריכה (במ"ק)	
100	9,113	912,577	93	8,800	821,084	המועצה המקומית אורנית
99	7,967	789,561	99	7,900	778,160	המועצה המקומית אלפי מנשה
121	4,071	493,373	116	3,800	442,680	המועצה המקומית אלקנה
100	4,590	460,789	101	4,600	466,675	המועצה המקומית קדומים

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

תרשים 2 : צריכת המים לנפש (במ"ק) ברשויות המקומיות שנבדקו, 2018 ו-2021

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

מלוח 2 ומתרשים 2 עולה כי צריכת המים לנפש ב**אלפי מנשה** לא השתנתה בשנת 2021 לעומת שנת 2018 (99 מ"ק בכל אחת משנים אלה); ב**קדומים** הצריכה באותה תקופה ירדה (101 מ"ק בשנת 2018 ו-100 מ"ק בשנת 2021); וב**אורנית** (93 מ"ק בשנת 2018 ו-100 מ"ק בשנת 2021) וב**אלקנה** (116 מ"ק בשנת 2018 ו-121 מ"ק בשנת 2021) הצריכה באותה תקופה גדלה בכ-8% ו-4% בהתאמה. יצוין כי בשנת 2020 צריכת המים הממוצעת לנפש ברשויות המקומיות שלא התאגדו הייתה 85 מ"ק.

פחת המים

פחת המים הוא ההפרש בין כמות המים שרשות מקומית קונה ממקורות ובין כמות המים שהיא מוכרת לצרכניה⁷. יש שני סוגים של פחת: פחת תפעולי - הנגרם מאיבוד מים בשל פגמים ברשת המים, דוגמת סדקים ופיצוצים בצינורות; ופחת מינהלי - הנגרם מאספקת מים ללא מדידה, מחוסר דיוק של מדי המים וכן מגניבות מים.

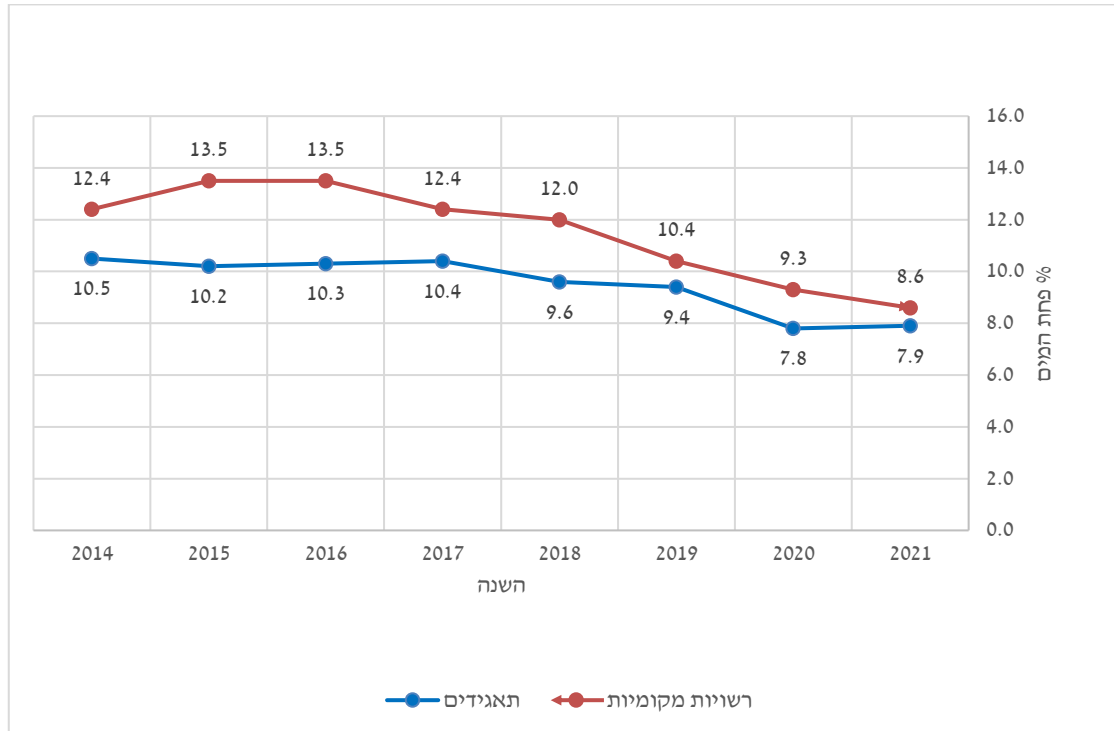
פחת מים מופך למ"ק הוא אחד הרכיבים שמובאים בחשבון בחישוב עלות שירותי המים ושירותי הביוב שנותנת חברה. בכללי תאגידי מים וביוב (חישוב עלות שירותי מים וביוב והקמת מערכת מים או ביוב), התש"ע-2009, נקבע כי שיעור פחת מים מוכר (נורמטיבי) של חברה (למים וביוב) לכל מטרת צריכה יהיה 7%. כמו כן נקבעו שיעורים גבוהים יותר של פחת מים מוכר - מ-8% ועד 12.66% - לתאגיד מים שעמד באמות המידה שנקבעו בכללים (שיעורי פחת אלה הוגבלו לשנים 2014 עד 2023). רשות המים לא קבעה שיעור פחת מים מוכר לרשויות מקומיות שטרם התאגדו ולא לה שלא חלה עליהן חובת התאגדות, דוגמת הרשויות באיו"ש.

⁷ כמויות המים שנמכרות לצרכנים מורכבות משני ערכים: כמות המים המדודה שנמכרה לצרכנים או שסופקה למוסדות ציבור וכמות המים לגינון ציבורי, על פי אומדן.

בתרשים שלהלן מובאים נתונים על שיעורי פחת המים הארציים הממוצעים בתאגידי המים וברשויות המקומיות שלא התאגדו בשנים 2014 - 2021⁸:

תרשים 3: שיעורי פחת המים הארציים הממוצעים בתאגידי המים וברשויות המקומיות שלא התאגדו, 2014 - 2021 (באחוזים)

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

מתרשים 3 עולה כי שיעורי פחת המים ירדו בשנים 2014 - 2021 הן בתאגידי המים (מ-10.5% ל-7.9%) והן ברשויות המקומיות שלא התאגדו (מ-12.4% ל-8.6%). עוד עולה כי שיעורי פחת המים ברשויות המקומיות היו גבוהים בכל השנים האלה משיעורי הפחת בתאגידי המים.

הדרכים לצמצום אובדני מים

בשנת 1998 הקים האיגוד העולמי למים (international water association) "כוח משימה" לצמצום אובדני המים ברשתות האספקה. כוח משימה זה המליץ על שיטת פעולה לצמצום אובדני מים⁹. המלצותיו להקטנת הפחת כללו את המרכיבים האלה¹⁰:

1. שיקום צנרת;
2. DMA (District Metered Area): חלוקת רשת המים לאזורי מדידה משניים ונפרדים, דבר שיאפשר איתור קל יותר של דלף וניטור רציף של כמויות המים הנכנסות והיוצאות בכל אזור מדידה באמצעות אוגרי נתונים. באופן זה יתאפשר גם ניטור רציף של אספקת הלחצים ושל הצריכה בכל אזור;
3. החלפת צנרת;
4. שימוש באמצעים טכנולוגיים להאצת זמן התגובה בין איתור דליפה לתיקונה;
5. ניהול לחצי צנרת;

⁸ לפי דוחות שנתיים על צריכת מים שפירים שמפרסמת רשות המים באתר המרשתת שלה, ועל פי נתונים שמסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה.

⁹ שיטה זו מיושמת בחלקה או במלואה רק בכ-10% עד 15% מרשתות המים העירוניות בעולם.

¹⁰ חוברת הנחיות של מינהל המים והביוב ברשויות המקומיות בעניין "צמצום אובדני מים ברשתות עירוניות - היערכות ליישום שיטתי בישראל" (דצמבר 2010).

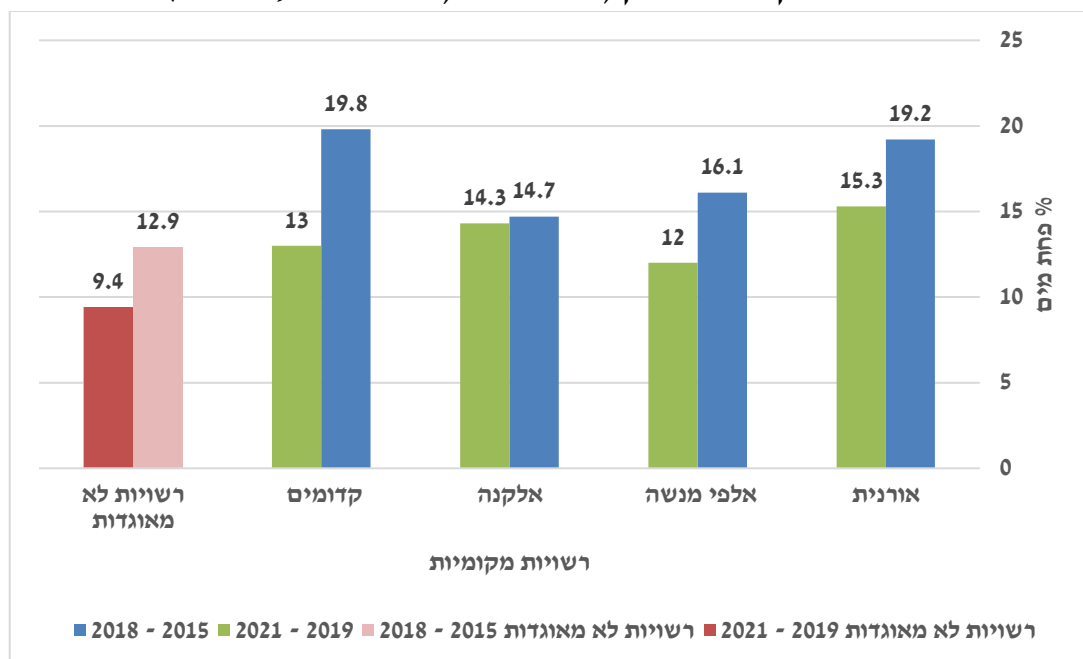
6. מניעת הלם מים¹¹;
7. קביעת נהלים לבירור חריגות באספקת מים לאזור מדידה, לעומת כמות המים המסופקת לאותו אזור בדרך כלל;
8. קביעת נהלים לבירור חריגות בצריכת לילה באזור מדידה, לעומת צריכת הלילה באותו אזור בדרך כלל;
9. קביעת נהלים למקרים שבהם עולה חשד לקיומו של דלף מים ולאופן עריכת הבדיקה בנושא;
10. התקנת מערכות קרי"מ (קריאה מרחוק) של מדי מים. כך יצומצם במידה ניכרת הפחת המינהלי באמצעות איתור מהיר יותר של תקלות גדולות ושל גניבת מים.

לוח 3: שיעור פחת המים הארצי הממוצע (רשויות לא מאוגדות) ושיעור פחת המים הממוצע ברשויות המקומיות שנבדקו, 2018 - 2015; 2021 - 2019 (באחוזים)

הממוצע הארצי (רשויות לא מאוגדות)	המועצה המקומית קדומים	המועצה המקומית אלקנה	המועצה המקומית אלפי מנשה	המועצה המקומית אורנית	
12.9	19.8	14.7	16.1	19.2	2018 - 2015
9.4	13.0	14.3	12.0	15.3	2021 - 2019

על פי נתוני רשות המים כפי שנמסרו למשרד מבקר המדינה במרץ 2020 וביוני 2023, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

תרשים 4: שיעור פחת המים הארצי הממוצע (רשויות לא מאוגדות) ושיעור פחת המים הממוצע ברשויות המקומיות שנבדקו, 2018 - 2015; 2021 - 2019 (באחוזים)

על פי נתוני רשות המים כפי שנמסרו למשרד מבקר המדינה במרץ 2020 וביוני 2023, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

מלוח 3 ומתרשים 4 עולה כי שיעורי פחת המים ברשויות שנבדקו (מלבד באלקנה) בשנים 2019 - 2021 פחתו במידה ניכרת לעומת השנים 2015 - 2018. ואולם שיעורי פחת המים בכל הרשויות שנבדקו בשנים 2015 - 2018 (14.7% - 19.8%) היו גבוהים יותר משיעורי הפחת בכלל הרשויות

¹¹ היווצרות תנודות לחץ חיוביות ושליטיות גורמת להלם מים, שהוא מהגורמים העיקריים להיווצרות סדקים, שברים זעירים ופיצוצים בצנרת. כדי למנוע הלם מים יש לבצע את הפעולות האלה (חלקן או כולן): לסגור ולפתוח באיטיות את המגופים; למקם ולבחור ססתומי אוויר; להתקין מגוף פורק לחץ מהיר, מגוף בקרת משאבה, מגוף צופה הלם, אל-חוזר הידראולי ממוקד, גלגל תנופה (שימנע הדממה מהירה במקרה של נפילת רשת החשמל), ממיר תדר, מעקף למשאבה ומכלי הלם.

המקומיות שאינן מאוגדות שבהן הפחת הארצי היה 12.9%, וגם בשנים 2019 - 2021 שיעורי פחת המים בכל הרשויות שנבדקו (12% - 15.3%) היו גבוהים לעומת הפחת הארצי שהיה 9.4%.

מידת תיקון הליקוי - אורנית, אלפי מנשה, קדומים

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

מומלץ לרשויות המקומיות שנבדקו לפעול ביתר שאת לצמצם את שיעורי פחת המים שלהן.

פעילות רשות המים לצמצום פחת המים

ה ב י ק ו ר ת ה ק ו ד מ ת

על פי ממצאי הביקורת הקודמת המליץ משרד מבקר המדינה בדוח הקודם לרשות המים לעודד את הרשויות המקומיות בשומרון לעשות כל שביכולתן להפחתת שיעורי פחת המים בתחום שיפוטן, ולהדריך אותן בנוגע לדרכים לצמצום אובדני מים.

בתגובתה על ההמלצה כאמור מסרה רשות המים כי כבר בעבר הפיצה קובץ הדרכה בנושא זה לכלל הרשויות, וכי תסדיר תחום זה, בד בבד עם ההסדרה ההנדסית לגבי כלל היישובים שאינם מאוגדים.

ב י ק ו ר ת ה מ ע ק ב

ביוני 2023, בעת ביקורת המעקב, מסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה כי פעילותה לצמצום פחת המים מתבטאת בפרסום חוברת הנחיות לצמצום אובדני מים ברשויות המקומיות; בהנחיות להכנת תוכנית אב לאספקת מים; בפרסום כללי תאגידי מים וביוב (קביעת תנאים ברישיון לעניין אמות מידה הנדסיות), התשע"ז-2017; ובליווי הנדסי שוטף של ספקי המים ברשויות המקומיות שהתאגדו.

נמצא כי עיקר פעילותה של רשות המים לצמצום פחת המים מתבצע בעיקר בקרב תאגידי המים ואין היא עוסקת ברשויות מקומיות שאינן מתואגדות - לרבות ביו"ש - בה אין חובת התאגדות.

מאחר שפעילותה של רשות המים לצמצום פחת המים כאמור לעיל מתמקדת בעיקר בתאגידי המים, מומלץ שהיא תבחן נקיטת צעדים שיסייעו להקטנת שיעורי פחת המים ברשויות המקומיות שאינן מאוגדות בתאגידי מים כמו ביו"ש.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה רשות המים כי הטיפול בפחת המים הוא נושא מקצועי שלא קיימים לגביו פערי מידע המצריכים התערבות אסדרתית. רשות המים הוסיפה כי צמצום פחת המים הוא קודם כל אינטרס של ספק המים, שבמקרה זה הוא הרשות המקומית. לדברי הרשות, העלות הכספית העודפת שספק המים נושא בה בשל אובדני מים מהווה תמריץ כלכלי לצמצום אובדני המים.

מידת תיקון הליקוי - רשות המים

פעילות הרשויות המקומיות לצמצום פחת המים

המועצה המקומית אורנית

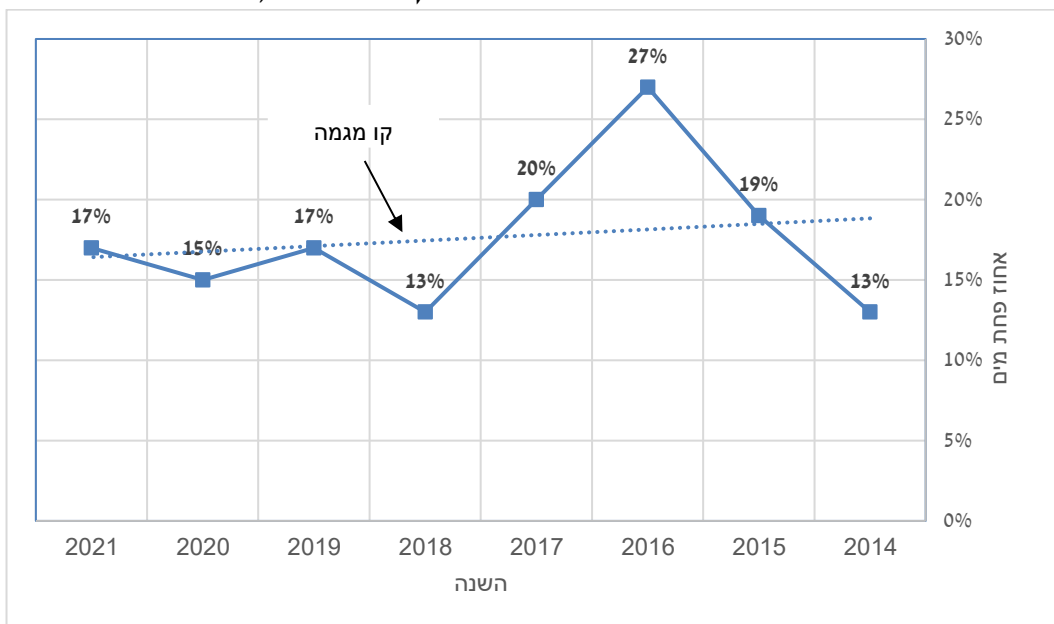
לוח 4: כמויות המים שרכשה המועצה המקומית אורנית ממקורות, הכמויות שסיפקה לצרכניה ושיעורי הפחת, 2014 - 2021

פחת המים		כמות המים שנמכרה לצרכנים (באלפי מ"ק) (2)	כמות המים שנרכשה (באלפי ש"ח) (1)	
באחוזים (3) / (1) = (4)	באלפי מ"ק (1) - (2) = (3)			
13%	94	609	703	2014
19%	142	611	753	2015
27%	229	623	852	2016
20%	172	671	843	2017
13%	105	716*	821	2018
17%	136	679	815	2019
15%	131	721	852	2020
17%	148	742	890	2021

* כמות משוערת

על פי הדוחות הכספיים של המועצה המקומית אורנית, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

תרשים 5: שיעורי פחת המים במועצה המקומית אורנית, 2014 - 2021

על פי הדוחות הכספיים של המועצה המקומית אורנית, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

מלוח 4 ומתרישים 5 עולה כדלהלן: (א) שיעורי פחת המים במועצה המקומית אורנית גדלו במידה ניכרת בשנים 2015 ו-2016 (מ-13% בשנת 2014 ל-19% בשנת 2015 ו-27% בשנת 2016); (ב) בשנים 2017 ו-2018 פחתו שיעורי פחת המים במידה ניכרת, לעומת שנת 2016 (מ-27% בשנת 2016 ל-20% בשנת 2017 ו-13% בשנת 2018); (ג) בשנים 2018 - 2021 הייתה תנודתיות בשיעורי פחת המים.

בכללי המים (השימוש במים באזור קיצוב), התשל"ו-1976 (להלן - כללי המים), נקבע כי הקצאת מים מספק של מים (רשות מקומית) מותנית בקיום מדידה נפרדת של הכמויות המסופקות לכל מטרה ושימוש, וכי גבייתה של אגרת המים תיעשה רק על פי קריאת מד מים.

הביקורת הקודמת

הביקורת הקודמת העלתה כי לעומת השנים 2014 - 2016, שבהן לפי הערכות המועצה המקומית אורנית הייתה צריכת מים נוספת משוערת (ללא מדידה) לכלל הצרכנים בהיקף של 1,000 עד 3,000 מ"ק, ולעומת שנת 2017, שבה צריכת המים הנוספת המשוערת הייתה בהיקף של 7,000 מ"ק - בשנת 2018 צריכת המים המשוערת (ללא מדידה) עלתה ל-53,000 מ"ק. המועצה נדרשה לאומדן צריכת כמויות מים נוספות באותן שנים, מכיוון שלא מדדה את כמויות המים כנדרש על פי הכללים. יש לציין כי עיקר הצריכה יוחסה לקבלן בניין שעבד ביישוב.

בדוח הקודם העיר משרד מבקר המדינה למועצה כי בגלל היעדר נתוני אמת לגבי כמויות המים שצרכה המועצה בשנת 2018, אלא נתונים משוערים ולא מוסברים, לא ניתן לדעת מה היו שיעורי פחת המים השנתיים האמיתיים של המועצה ושל צרכני המים בתחום השיפוט שלה באותה שנה.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי בשנים 2020 - 2022 הותקנו במועצה המקומית אורנית מדי מים חדשים, וכי 70% מצרכני המים של המועצה המקומית אורנית היו על פי מדידה שנעשתה לאחר התקנת מדי המים. ואולם 30% מהחיובים היו על פי אומדנים, בשל אי-ביצוע התוכנית להתקנת מדי מים נוספים עקב קושי תקציבי.

על אף השיפור שחל בעקבות התקנת מדי המים הנוספים, על המועצה המקומית אורנית למדוד את כל כמויות המים שהיא מספקת לכל מטרה ושימוש, כפי שנקבע בכללי המים, ולא להסתמך על הערכות ואומדנים של כמויות המים הנצרכות.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

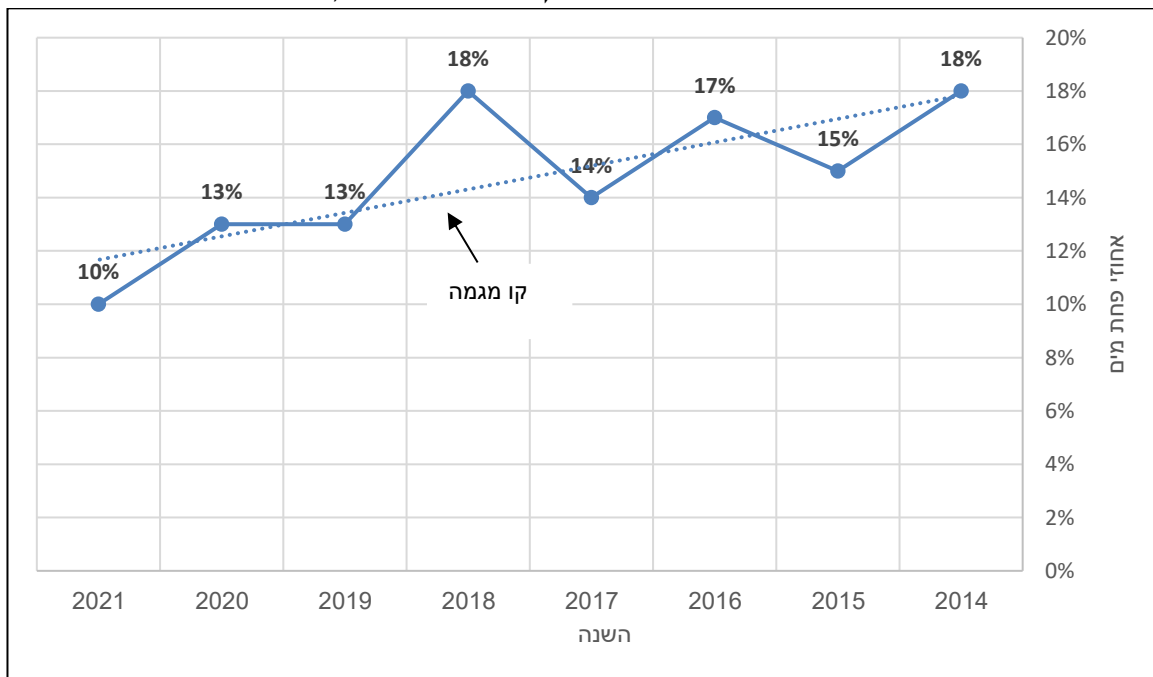
המועצה המקומית אלפי מנשה

לוח 5: כמויות המים שרכשה המועצה המקומית אלפי מנשה ממקורות, הכמויות שסיפקה לצרכניה ושיעורי הפחת, 2014 - 2021

שנה	כמות המים שנרכשה (באלפי מ"ק) (1)	כמות המים שנמכרה לצרכנים (באלפי מ"ק) (2)	פחת המים	
			באלפי מ"ק (1) - (2) = (3)	באחוזים (3) / (1) = (4)
2014	713	587	126	18%
2015	667	565	102	15%
2016	737	610	127	17%
2017	726	626	100	14%
2018	778	637	141	18%
2019	694	606	88	13%
2020	755	656	99	13%
2021	790	712	78	10%

על פי הדוחות הכספיים של המועצה המקומית אלפי מנשה, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

תרשים 6: שיעורי פחת המים במועצה המקומית אלפי מנשה, 2014 - 2021

על פי הדוחות הכספיים של המועצה המקומית אלפי מנשה, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי שיעורי פחת המים בשנים 2014 - 2018 במועצה המקומית אלפי מנשה (16.1% בממוצע) היו גבוהים אף משיעורי הפחת הממוצעים של כלל הרשויות המקומיות שלא הצטרפו לתאגיד מים (12.9% בממוצע).

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי בשנים 2019 - 2021 חלה ירידה ניכרת בשיעורי פחת המים (של 12% בממוצע; מ-18% בשנת 2018 ל-13% בשנים 2019 ו-2020, ול-10% בשנת 2021) במועצה

המקומית אלפי מנשה, אך שיעורי הפחת במועצה עדיין היו גבוהים משיעורי הפחת הממוצעים של כלל הרשויות המקומיות שלא הצטרפו לתאגיד מים (9.4% בממוצע).

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה כי היא ממשיכה כל העת בפעולות לצמצום שיעורי פחת המים, מחליפה מדי מים בהתאם לכללים החלים עליה, מבררת צריכות חריגות לא מוסברות וכיו"ב.

מומלץ למועצה המקומית אלפי מנשה להמשיך בפעולותיה לצמצום שיעורי פחת המים.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

על פי כללי המים, הרשות המקומית מוגדרת ספק, ועל פי הכללים היא מחויבת למסור מדי שנה בשנה למנהל רשות המים דיווח על כמות המים שהשתמשה בה לגינון ציבורי.

מכאן עולה כי הרשות המקומית מחויבת בהתקנת מערכת השקיה יעילה הכוללת קציבת זמן השקיה, בצירוף מד מים.

לוח 6: כמויות המים שרכשה המועצה המקומית אלקנה ממקורות, הכמויות שסיפקה לצרכניה ולגינון ציבורי ושיעורי הפחת, 2014 - 2021

הפחת		סך כמות המים המשוערת שסופקה (באלפי מ"ק) (2)+(3) = (4)	כמות המים המשוערת שסופקה לגינון ציבורי (באלפי מ"ק) (3)	כמות המים המדודה שנמכרה לצרכנים (באלפי מ"ק) (2)	כמות המים שנרכשה (באלפי מ"ק) (1)	
באחוזים	באלפי מ"ק					
(5)/(1)=(6)	- (4) = (5) (1)					
24%	97	309	22	287	406	2014
16%	62	329	26	303	391	2015
13%	56	363	30	333	419	2016
17%	71	356	33	323	427	2017
13%	59	384	33	351	443	2018
16%	76			407	483	2019
16%	76			390	466	2020
11%	55			438	493	2021

על פי הדיווחים השנתיים של רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי במערכות ההשקיה בגנים הציבוריים שבתחום השיפוט של המועצה המקומית אלקנה לא הותקנו מדי מים. עקב כך המועצה לא ידעה מה היא כמות המים המשמשת להשקיית הגנים הציבוריים, ודיווחיה לרשות המים בנוגע לכמויות המוקצות לגינון ציבורי היו על פי אומדן בלבד. בשנים 2014 - 2018 הגדילה המועצה את כמות המים לגינון הציבורי בשיעור הנאמד בכ-50% (מ-22,000 מ"ק ל-33,000 מ"ק לשנה). ביולי 2019 מסרה גזברית המועצה כי אספקת המים למקצת מוסדות הציבור נעשית אף היא ללא מדידה.

משרד מבקר המדינה המליץ בדוח הקודם למועצה המקומית אלקנה להתקין מדי מים בגנים הציבוריים ובמוסדות הציבור שבתחום שיפוטה, לשם מעקב מדויק, איתור נזילות ומדידת פחת נכונה.

המועצה המקומית אלקנה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי במסגרת מאמציה לצמצם את פחת המים היא התקשרה בינואר 2020 עם יועץ, לקראת יציאה למכרז התקנת מערכת ממוחשבת של שעוני קריאה בכל היישוב, לרבות בגנים הציבוריים ובמוסדות הציבור. יצוין כי עד מועד סיום הביקורת בספטמבר 2023 (להלן - מועד סיום הביקורת) המכרז טרם התקיים.

ביקורת המעקב

בעת ביקורת המעקב מסרה המועצה המקומית אלקנה למשרד מבקר המדינה כי תתקין בשנת 2023, כחלק מהתקנות מוני קריאה בכל היישוב, כ-150 מדי מים בגנים הציבוריים ובמוסדות הציבור. המועצה ציינה כי הצפי לסיום ההתקנות הוא סוף שנת 2023.

נמצא כי עד למועד סיום הביקורת הותקנו כ-60 מדי מים מתוך כ-150 מדים בגנים הציבוריים ובמוסדות הציבור.

המועצה המקומית אלקנה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה כי המלחמה שפרצה באוקטובר 2023 מנעה ממנה להשלים את התקנת המדים, כפי שתוכנן. המועצה המקומית ציינה כי במועד מסירת תשובתה נעשות התקנות של עוד כ-40 מדי מים לגינות הציבוריות, והיא נערכת להשלמת התקנת כל מדי המים ברבעון הראשון של שנת 2024. עוד מסרה המועצה כי בשנים 2022 - 2023 הושלמה התקנת מדי קריאה לכלל התושבים ומרבית מוסדות הציבור ביישוב, והודות לכך נרשמה ירידה בפחת המים המדווח לגבי שנים אלו.

על המועצה המקומית אלקנה להשלים את התקנת מדי המים בכל היישוב, כולל בגנים הציבוריים, במוסדות ציבור ובכל מקום שעדיין לא הותקנו מדי מים.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

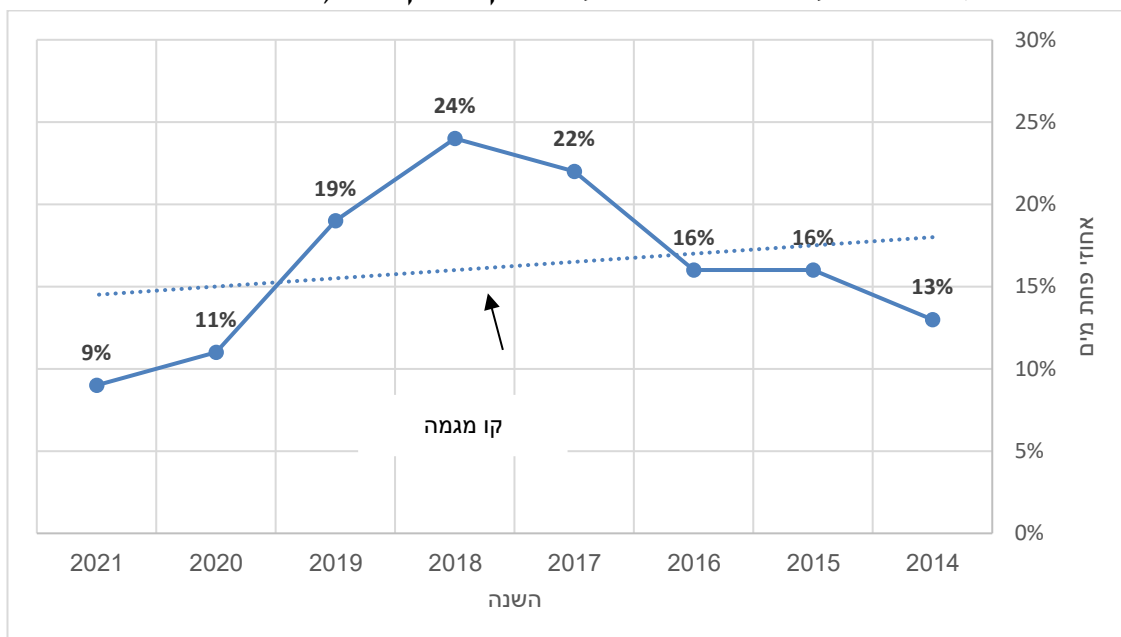
המועצה המקומית קדומים

לוח 7: כמויות המים שרכשה המועצה המקומית קדומים ממקורות, הכמויות שסיפקה לצרכניה ושיעורי הפחת, 2014 - 2021

הפחת	כמות המים המדודה שנמכרה (2)	כמות המים שנרכשה (1)	הפחת	
			באחוזים (3) / (1) = (4)	באלפי מ"ק - (2) = (3) (1)
	321	371	13%	50
	326	390	16%	64
	346	413	16%	67
	331	423	22%	92
	354	465	24%	111
	356	441	19%	85
	366	412	11%	46
	421	461	9%	40

על פי הדוחות הכספיים של המועצה המקומית קדומים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

תרשים 7: שיעורי פחת המים במועצה המקומית קדומים, 2014 - 2021

ל פי הדוחות הכספיים של המועצה המקומית קדומים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי שיעורי פחת המים הממוצעים בשנים 2014 - 2018 במועצה המקומית קדומים (19.8%) היו גבוהים משיעורי פחת המים הממוצעים של רשויות שלא התאגדו (12.9% בממוצע). עוד נמצא כי שיעורי פחת המים גדלו במידה ניכרת בשנים 2017 ו-2018, לעומת השנים הקודמות.

בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת מפברואר 2020 מסרה המועצה המקומית קדומים כי עקב הפעולות שנקטה לצמצום שיעור הפחת, הצטמצם שיעור זה בסוף שנת 2019 לכ-19% (לעומת שיעור פחת של 24% בשנת 2018).

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי שיעור פחת המים במועצה המקומית קדומים המשיך לרדת באופן תלול בשנים 2019 - 2021 (בממוצע; מ-24% בשנת 2018 ל-19%, 11% ו-9% בשנים 2019 - 2021 כסדר השנים), אך עדיין היה גבוה משיעורי פחת המים הממוצעים של רשויות שלא התאגדו (9.4% בממוצע).

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה המקומית קדומים כי הורדת שיעור פחת המים הוא מהנושאים החשובים שמוביל ראש המועצה. המועצה המקומית ציינה כי ראש המועצה מכנס בכל רבעון פגישה, לשם דיון עומק ומעקב אחר ביצוע הנחיות קודמות בנושא. עוד מסרה המועצה כי על אף הירידה הניכרת בשיעור הפחת, הנושא לא יורד מסדר יומה.

יש לציין לחיוב את הפעולות שנקטה המועצה המקומית קדומים כדי לצמצם את שיעורי פחת המים, אך עליה להמשיך בפעולות אלו.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

סקרי פחת מים

בביקורת הקודמת נמצא כי במטרה לצמצם את פחת המים שלהן התקשרו המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה עם חברות ייעוץ, לשם ביצוע סקר פחת מים פיזי ומינהלי, שבו יכללו ממצאים ויינתנו המלצות לצמצום פחת המים.

המועצה המקומית אורנית

הביקורת הקודמת

במרץ 2019 התקשרה המועצה המקומית אורנית עם חברה, לשם ביצוע סקר בדיקת צנרת מים באורך 20 ק"מ בשתיים משש שכונות באורנית (השכונה הוותיקה, שהוקמה בשנים 1985 - 1992, ושכונת נופית, שהוקמה בשנים 2005 - 2011).

בסקר נמצאו בשכונות אלה בשלושה מקומות נזילות סמויות; ב-17 מקומות התגלו נזילות וטפטופים גלויים לפני מד המים; שני מדי מים נמצאו שבורים; ו-12 מדי מים נמצאו מעובים (אינם ניתנים לקריאה). כמו כן, ב-28 מקרים עלה חשד לשימוש ללא מד מים. במסקנות הסקר צוין כי "הפחת המנהלתי דומיננטי ומחייב בדיקה מעמיקה, כולל צרכני הגינון ואחרים שלא נמדדים [בשל מדי מים חסרים]".

בביקורת הקודמת נמצא כי באוגוסט 2019 טרם השלימה המועצה המקומית אורנית את תיקון הליקויים האלה, וכי למועצה לא היה מידע לגבי מספר מדי המים החסרים. מלבד זאת, המועצה המקומית אורנית לא עשתה סקר פחת מים מינהלי בשלוש שכונות אחרות שנבנו עד שנת 2012, שגם בהן הומלץ לבצע סקר פחת מים, כדי לגלות נזילות וטפטופים גלויים לפני מד המים¹².

עד תחילת שנת 2019 טרם בדקה המועצה המקומית אורנית את הסיבות לפחת המים, אף שכבר בשנת 2015 היה שיעור פחת המים באורנית גדול משיעור הממוצע של הפחת הארצי. בדוח הקודם

¹² שלוש השכונות שלא נבדקו הן שכונת "בית וגן", חלק משכונת "צמרות", וחלק משכונת "נטורה". לגבי שכונת "בית וגן", ביולי 2019 מסר מנכ"ל המועצה המקומית למשרד מבקר המדינה כי בסקר לא בדקה המועצה את מצב הצנרת בשכונה זו מאחר שהצנרת נמצאת בתהליך שדרוג.

המליץ משרד מבקר המדינה למועצה להשלים את הסקר לגילוי נזילות וטפטופים לפני מדי המים בשאר השכונות, כדי לצמצם בהן את הנזילות.

המועצה המקומית אורנית מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי לצורך יישום מסקנות הסקר היא פרסמה בינואר 2020 מכרז לתיקון ולהתקנה של צנרת המים וכן לתחזוקה ולפיתוח של תשתיות המים והביוב בשתי השכונות שנסקרו. עוד מסרה המועצה כי תשלים את הסקר בשאר השכונות. יצוין כי עד מועד סיום הביקורת עדיין לא נעשו עבודות המתחייבות מממצאי הסקר.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי לא נעשה כל סקר לבדיקת הסיבות לפחת המים. לקראת סוף תקופת הביקורת מסרה המועצה המקומית למשרד מבקר המדינה דוח לשנת 2022 על כל הנזילות שדווחו לה באותה שנה, שהסתכמו ב-21,666.3 מ"ק.

מדוח שהוגש למועצה המקומית אורנית באוקטובר 2021 על ידי חברה חיצונית שבחנה את הכדאיות של צירוף היישוב אורנית לתאגיד מים, עולה כי הפחת נגרם מהתיישנות הצנרת ומדי המים. בדוח נכתב בין היתר "שמתוך כ-20 ק"מ צנרת מים ביישוב, קרוב למחצית מהצנרת הגיעה לסיום תקופת חיים תקינה, ועוד כ-55% מהצנרת יגיעו לסיום תקופת חיים בתוך 10 השנים הקרובות. מדובר בהיקפים משמעותיים הדורשים היערכות ממשית ברמה תכנונית, הנדסית ותקציבית".

על המועצה לבצע סקר לבדיקת הסיבות לפחת המים, להחליף חלק ניכר מהצנרת הישנה, להמשיך להתקין שעוני קריאה מרחוק ולקשרם למערכת קריאה.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית אלפי מנשה

הביקורת הקודמת

בשנת 2014 התקשרה המועצה המקומית אלפי מנשה עם חברה, כדי שזו תספק פתרונות להפחתת שיעור פחת המים ביישוב. סכום ההתקשרות היה 55,000 ש"ח

בדוח הקודם צוין כי בשל מגבלות תקציב הותקנה רק מערכת מדי מים לקריאת לחצים, וכי רק 60 מכ-2,000 מדי מים שהותקנו ביישוב הם מסוג קר"מ. טיפול חלקי זה בפחת המים אומנם צמצם את שיעורי הפחת מ-22% בשנת 2013 ל-15% בשנת 2015, אולם משנת 2016 שבו ועלו שיעורי הפחת: ל-17% בשנת 2016 ול-18% בשנת 2018.

ביקורת המעקב

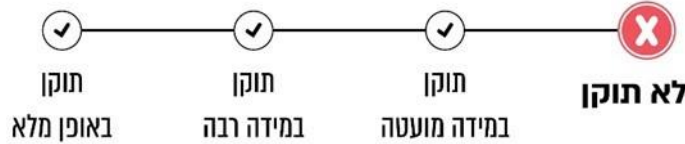
בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית אלפי מנשה לא עשתה סקר נוסף לשם איתור מוקדים של נזילות מים, ואף לא עדכנה את ממצאי הסקר משנת 2014 בעניין זה.

מומלץ כי המועצה המקומית אלפי מנשה תשוב ותעשה סקר עדכני לשם איתור מוקדי נזילות מים ותפעל לתקן את הנזילות.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה המקומית אלפי מנשה כי סקר עדכני לשם שיפור וטיוב של העבודה שכבר החלה יבוצע בהמשך במסגרת הכנת תוכנית האב, שכבר הוחל בהכנתה.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי באוגוסט 2014 התקשרה המועצה המקומית אלקנה עם חברה לביצוע סקר פחת מים פיזי ומינהלי. ממצאי הסקר, שבמסגרתו נבדקו כל מדי המים ביישוב (להלן - הסקר הראשון), הוגשו בספטמבר 2014, והצביעו על כמה גורמי פחת ועל מקומם¹³. עוד צוין בממצאי הסקר כי חסרים מדי מים במוסדות הציבור ובגינות הציבוריות, "וכי מדי מים שסיימו את נורמת השירות מזייפים ברמה של 5%"¹⁴. בממצאי הסקר גם צוין כי כל עוד לא יוסדר נושא המדידה, לא יהיה ניתן לחשב את שיעור פחת המים.

לבקשת המועצה המקומית ביצעה החברה סקר נוסף במרץ 2015, ועדכנה את ממצאיה. מתוצאות הסקר המעודכן עלה כי בששת החודשים שעברו מביצוע הסקר הראשון עד ביצוע הסקר המעודכן תיקנה המועצה רק חלק מהליקויים שהועלו בסקר הראשון.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית אלקנה לא ביצעה סקר פחת מים לאחר שנת 2015.

המועצה מסרה למשרד מבקר המדינה בעת ביקורת המעקב כי היא תיקנה ומתקנת את הליקויים שהוזכרו בדוח הקודם, באמצעות התקנת מדי מים מסוג קר"מ ברחבי היישוב, לרבות בגינות ציבוריות ובמוסדות ציבור.

על המועצה המקומית אלקנה לבצע סקר מעודכן לאיתור מוקדי נזילות מים, כדי לצמצם את שיעורי פחת המים בתחום שיפוטה.

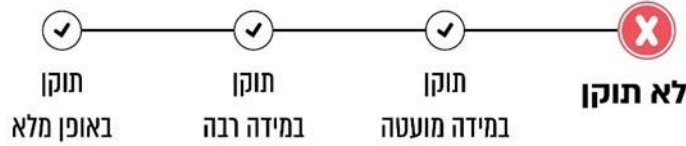
בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה המקומית אלקנה כי היא עדיין משלימה את ההתקנות החדשות של מדי המים בגינות הציבוריות ומתכננת להשלים חלוקה של שטח המועצה לאזורי מדידה בשנת 2024, ולדעתה, המועד הנכון לביצוע סקר פחת מים הוא לאחר השלמת עבודות אלו. המועצה הוסיפה כי בכל מקרה היא תבצע סקר בהקדם האפשרי, בהתאם ליכולת התקציבית שלה.

¹³ נזילות סמויות (בשני מקומות), נזילות גלויות (בחמישה מקומות, אחד מהם לפני מד המים), צריכה ללא מד מים (ב-21 מקומות), מד מים הפוך (במקום אחד), מדי מים לא תקינים (בעשרה מקומות), מדי מים שסיימו את נורמת השירות (רובם) ומדי מים בשיפוע (14 מקומות).

¹⁴ נורמת השירות לפי כללי המים קובעת כי אורך חיי מד מים הוא שש שנים.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי בשנים שנבדקו לא יזמה המועצה המקומית קדומים ביצוע סקר לבדיקת הסיבות לשיעורי פחת המים הגבוהים בצנרת שבתחום שיפוטה, ולא היה בידה מידע על הסיבות לפחת (מדי מים מקולקלים, שבורים או דולפים, נזילות סמויות בצנרת ומקומן וכו')¹⁵.

ביקורת המעקב

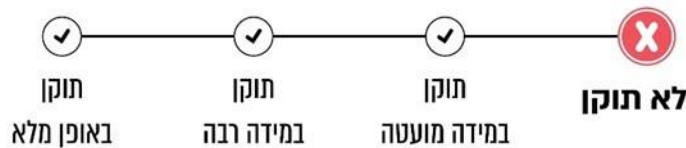
בעת ביקורת המעקב מסרה המועצה המקומית קדומים למשרד מבקר המדינה כי לא ביצעה בשנים האחרונות סקרים לבדיקת הסיבות לשיעורי פחת המים, מאחר שלטענתה, הירידה בפחת המים במשך השנים הוכיחה שמעקב רציף אחר הפחת ואיתור מקורותיו עדיפים על סקרים.

המועצה ציינה כי כדי לבצע מעקב כאמור היא החליפה את כל מוני המים שבתחום שיפוטה למוני מים מסוג קר"מ. נוסף על כך, היא הוסיפה מוני אב מרכזיים, המאפשרים פילוח מפורט יותר של המרחב היישובי לאזורי משנה, דבר המקל לאתר את אזורי הפחת ולטפל בגורמים לו.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מינואר 2024 הוסיפה המועצה המקומית קדומים כי ניתוח חודשי של הדוחות לגבי כל מונה אב ופעולות רבות שנקטה בהתאם הביאו לירידה של 62.5% בשיעור הפחת בשנים 2018 - 2021 והוכיחו את צדקת עמדתה שמעקב רציף אחר הפחת ואיתור מקורותיו עדיפים על סקרים.

מומלץ למועצה המקומית קדומים להקפיד גם על ביצוע סקרים לבדיקת הסיבות לשיעורי פחת המים, כדי להפחית את נזילות המים.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

גיל צנרת המים

גיל צנרת המים בכל שכונה בכלל ובכל רחוב בפרט הוא אחד הקריטריונים החשובים להחלטה על מקטעים שנדרשת בהם החלפה של צנרת מים.

¹⁵ בשנת 2009 אומנם ביצעה המועצה סקר נכסים לביוב ומים, ובממצאיו נכללו נתונים לגבי גיל צנרת המים ואורכה וכן מועדי התקנת מדי המים, ואולם לא פורטו הסיבות לשיעורי פחת המים.

המועצה המקומית אורנית

הביקורת הקודמת

הביקורת הקודמת העלתה כי אין בידי המועצה המקומית אורנית מסמכים המעידים על גיל צנרת המים בכל רחוב ביישוב. כמו כן, אין בידיה מידע לגבי אורך הצנרת בכל רחוב.

המועצה המקומית אורנית מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי באותה העת היא הקצתה תב"ר בסכום של 100,000 ש"ח, לשם קיום מכרז למערכת GIS (מערכת לטיפול במידע גיאוגרפי) ומיפוי גיאוגרפי של כלל מערכות המים והביוב המצויות בשטח השיפוט של המועצה. המיפוי יאפשר למועצה לקבל את כלל המידע הדרוש על הליקויים הקיימים במערכת אספקת המים בתחום שיפוטה, לרבות גיל צינורות המים ואורכם.

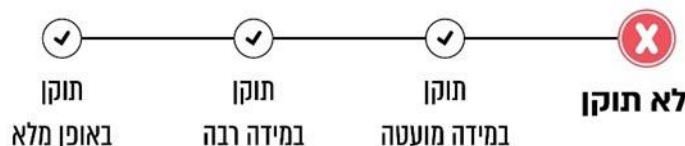
ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית אורנית פרסמה ביולי 2020 מכרז פומבי (09/2020) "לאספקה, התקנה ותחזוקה של מערכות מידע לניהול המועצה". ב-17.1.21 החליטה ועדת המכרזים להכריז על ההצעה של מציע יחיד כזוכה בפרק ב' במכרז - "מערכות הנדסה - GIS וניהול ועדה - סריקת ארכיב". בחוזה שנחתם עם הזוכה ביום 21.3.21 אין התייחסות לנושא צנרת המים.

נכון למועד סיום הביקורת אין בידי המועצה מידע על גיל צנרת המים ועל אורכה בכל רחוב.

משרד מבקר המדינה שב ומציין כי מידע לגבי גיל הצנרת ואורכה הוא חיוני מאוד ומאפשר הכנת תוכנית מקיפה וארוכת טווח להחלפת צנרת וקביעת סדרי עדיפויות בנושא זה. על המועצה המקומית אורנית לתעד את מועדי התקנת צנרת המים בשכונות החדשות ואת אורך הצנרת, וכן לתעד את הנתונים לגבי החלפת צנרת בשכונות קיימות.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית אלפי מנשה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי במסגרת מפקד נכסים עשתה המועצה המקומית אלפי מנשה בנובמבר 2008 מיפוי של הגיל והאורך של הצנרת שבתחום שיפוטה. המיפוי נעשה על ידי חברה חיצונית, וצוינו בו המועדים התקניים להחלפת צנרת מים: צנרת העשויה מפלדה - כעבור 35 שנים מיום ההתקנה, וצנרת העשויה מ-PVC - כעבור 25 שנים.

מהמיפוי עלה כי אורכה הכולל של צנרת המים באלפי מנשה היה 30,650 מטר, וכי כ-41% ממנה (12,698 מטר) הונחו לפני עשרות שנים (7,539 מטר בשנת 1991 ו-5,159 מטר בשנת 1986 או קודם לכן). עוד עלה מהמיפוי כי צנרת פלדה באורך 1,397 מטר הונחה יותר מ-38 שנה לפני מועד המיפוי, דבר החורג מהתקן, וכי עוד 3,762 מטרים הונחו לפני יותר מ-33 שנה. אשר לצנרת PVC, היא חרגה לכל אורכה (909 מטר) מהתקן, מכיוון שחלקה הונח לפני יותר מ-28 שנים, וחלקה האחר - לפני יותר מ-33 שנים.

ביקורת המעקב

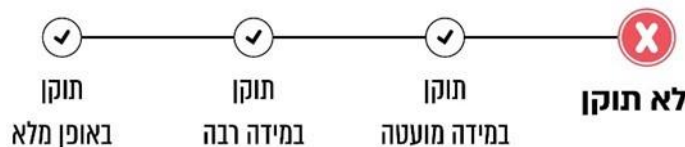
בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית אלפי מנשה לא ביצעה מיפוי חדש של הצנרת לאחר המיפוי שנעשה בשנת 2008, ובו נמצא שחלק גדול מהצנרת הונח לפני עשרות שנים, והצנרת לא הוחלפה במועדים שנקבעו בתקן, כאמור לעיל.

בעת ביקורת המעקב מסרה המועצה למשרד מבקר המדינה כי היא מתעתדת לכלול מיפוי כזה בתוכנית האב למים. עוד מסרה המועצה כי היא לא החליפה מאז הסתיימה הביקורת הקודמת מקטעים של הצנרת, למעט כמה מטרים במקומות שבהם היה פיצוץ.

על המועצה המקומית אלפי מנשה לבדוק נזילות מים סמויות ולא סמויות ופיצוצים בצנרת בשל התיישנותה או בגלל סיבות אחרות. כמו כן, מומלץ כי המועצה המקומית אלפי מנשה תפעל להחלפת הצנרת הקיימת מספר שנים רב יותר מהקבוע בתקן, וכן להחלפתה של הצנרת שגילה קרוב לגיל שנקבע בתקן.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מפברואר 2024 מסרה המועצה המקומית אלפי מנשה כי במסגרת הכנת תוכנית האב היא תבצע מיפוי עדכני של הצנרת ותפעל להחלפת מקטעים שהחלפתם נדרשת על פי הגורמים המקצועיים, וזאת במסגרת הכנת תוכנית רב-שנתית לשיקום תשתיות. המועצה הוסיפה כי היא פועלת כל העת לאיתור ותיקון של פיצוצי צנרת באופן נקודתי וככל הנדרש ומבצעת עבודות שיקום של הצנרת.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי אין בידי המועצה המקומית אלקנה מסמכים שבהם מצוין גיל צנרת המים בכל רחוב, ואין בידיה מידע בדבר אורך צנרת המים שלא הוחלפה בכל רחוב.

בהיעדר מידע זמין בתיקי המועצה המקומית אלקנה ביצעו עובדי משרד מבקר המדינה מעקב לגבי 125 פניות תושבים בנוגע לנזילות מים בתקופה שבין ינואר 2017 ליולי 2019, והעלו כי 104 מהפניות התמקדו בפיצוצי צנרת בחמש שכונות¹⁶. מספר הפיצוצים בכל שכונה נע בין 16 ל-33.

בשנת 2018 החליפה המועצה המקומית אלקנה צנרת בשכונה אחת מהחמש בלבד (מגן דן). בעת הביקורת הקודמת מסר בעניין זה מהנדס המועצה למשרד מבקר המדינה כי הצנרת בשכונה זו הוחלפה "בעקבות תקלות חוזרות ונשנות של פיצוצים ונזילות בקווי מים", וכי השכונה שבה היה מספר הפיצוצים הגדול ביותר (האשקוביות) מיועדת לפינוי בשנים הקרובות (אך אין מועד מדויק לפינוי).

המועצה המקומית אלקנה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי אישרה מתווה פיתוח לשכונת האשקוביות שבמסגרתו יוחלפו בה התשתיות הישנות, ונוסף על כך החליפה את קו המים המוביל לקריית החינוך, עקב ריבוי תקלות ופיצוצי מים.

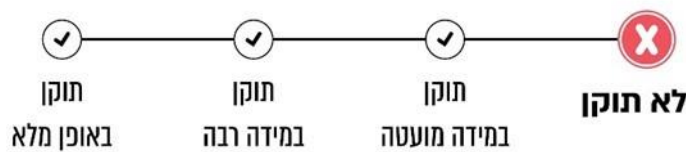
ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי עדיין אין בידי המועצה המקומית אלקנה מסמכים בדבר גיל צנרת המים בכל רחוב, ואין בידיה מידע בדבר אורך צנרת המים שלא הוחלפה בכל רחוב. עוד נמצא כי המועצה לא החליפה צנרת משנת 2019.

משרד מבקר המדינה ממליץ למועצה המקומית אלקנה למפות את הגיל והאורך של הצנרת שבתחום שיפוטה. כמו כן, עליה להכין תוכנית הכוללת לוחות זמנים להחלפת הצנרת בשכונות השונות, בהתבסס בין היתר על נתוני פיצוצי הצנרת בהן.

המועצה המקומית אלקנה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה כי בתוכנית האב אשר המועצה מתכוונת להכין ייקבעו לוחות זמנים להחלפת צנרת המים בשכונות השונות.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי בשנת 2009 ביצעה המועצה המקומית קדומים סקר למיפוי גיל צנרת המים בקדומים ואורכה, ובכלל זה לגבי אורך הצנרת בכל רחוב. הסקר נעשה על ידי חברה חיצונית, ומתוצאותיו עולה כי בשנת 2019 אורכה הכולל של הצנרת היה 20,365 מטר. כ-66% (13,492 מטר) ממנה הותקנו לפני עשרות שנים (בעיקר בשנת 1985) בשש שכונות.

בעת הביקורת הקודמת מסר מנכ"ל המועצה למשרד מבקר המדינה כי בשנים 2010 - 2013 החליפה המועצה כמה מקטעים של צנרת המים, אולם לא היו בידי המועצה מסמכים המעידים על מקום הצנרת שהוחלפה בכל רחוב ועל אורכה.

המועצה המקומית התקשרה בפברואר 2019 עם חברה מסוימת, למטרת תכנון של החלפת צנרת המים באורך 2,995 מטר (כ-15% מאורכה הכולל של הצנרת). הביקורת הקודמת העלתה כי החלפת הצנרת תוכננה בשכונה אחת בלבד¹⁷, אף שלפי הנתונים שהיו בידי המועצה אירעו בשנים שלפני כן נזילות רבות גם בשכונות קדומים צפון.

המועצה המקומית קדומים מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי אכן, לא היה די בפעולות שנקטה עד שנת 2019 לצמצום שיעורי פחת המים. עם זאת, כבר בעת הביקורת הקודמת - ברבעון האחרון של שנת 2019 - היא הייתה בעיצומו של תהליך ליישום תוכנית סדורה, במטרה לצמצם את שיעורי הפחת בתוך זמן קצר. המועצה פירטה בתשובתה את עיקרי הפעולות שנקטה במסגרת התהליך שביצעה ברבעון האחרון של שנת 2019: הקמת צוות משימה לניתוח רשת המים; מיפוי וגיוול של כל צנרת המים; החלפת כל מוני המים במוני קר"מ; חלוקת רשת המים לאזורי משנה נפרדים באמצעות מוני מים מרכזיים; ניהול לחצי צנרת; שיקום צנרת המים בכמה מוקדים ביישוב.

17. ההחלטה התקבלה בהתחשב במספר הפניות הרב של תושבי שכונה זו לגבי פיצוצים בצנרת המים בשכונה.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי משנת 2009 המועצה המקומית קדומים לא ביצעה סקר למיפוי הגיל והאורך של הצנרת, ובכלל זה אורך הצנרת בכל רחוב.

עם זאת, המועצה מסרה למשרד מבקר המדינה כי משנת 2020 ועד מועד ביקורת המעקב היא החליפה צנרת במקומות האלה: בשכונת נחלת אסתר, בשכונת הפרחים, במקומות מסוימים בגבעת רש"י ובקדומים דרום. בחירת המקומות שבהם הוחלפה הצנרת נעשתה בהתאם לדוחות שהופקו בעזרת מוני הקר"מ. עוד מסרה המועצה, כאמור לעיל, כי החליפה את כל מוני המים שבתחום שיפוטה למוני מים מסוג קר"מ והוסיפה מוני אב מרכזיים המאפשרים פילוח מפורט יותר של המרחב היישובי. לדעתה של המועצה, פעולות אלו הביאו אותה למצבה הנוכחי, שבו שיעור פחת המים בתחום שיפוטה דומה לשיעור הממוצע של פחת המים ברשויות מקומיות שאינן פועלות באמצעות תאגיד.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

מידע לגבי גיל הצנרת ואורכה הוא חיוני מאוד ומאפשר הכנת תוכנית עבודה וקביעת סדרי עדיפויות בעת קבלת החלטה על החלפת צנרת. משרד מבקר המדינה ממליץ למועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה לבצע סקרים עדכניים, לתעד את מועדי התקנת צנרת המים בשכונות החדשות שבתחום שיפוטן ואת אורך הצנרת, לתעד את הנתונים לגבי החלפת צנרת בשכונות קיימות ולגבש תוכנית להחלפת קוי מים ישנים ולפעול למימושה.

מדי המים ברשויות שנבדקו

גיל מדי המים

בכללי מדידת מים (מדי מים), התשמ"ח-1988 (להלן - כללי מדידת מים)¹⁸, נקבע כי ספק מים חייב למסור מד מים המותקן ברשת המים שברשותו לבדיקה ולכיול במבדקה¹⁹ בכל שנתיים עד שש שנים.

משרד מבקר המדינה בדק בביקורת הקודמת ובביקורת המעקב את מספרם של מדי המים שהותקנו ברשויות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים ולא נבדקו בשש השנים שלפני מועדי הביקורת.

¹⁸ כללים אלה לא הוחלו על מועצות מקומיות באיו"ש.
¹⁹ מבדקה היא מעבדה שבדקת את תקינות מדי המים.

לוח 8: מספר מדי המים שהותקנו עד שנת 2013 (ולא נבדקו עד הביקורת הקודמת) ועד שנת 2016 (ולא נבדקו עד ביקורת המעקב) ברשויות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים, ושיעורם מכלל מדי המים שבתחום השיפוט של רשויות אלה

ביקורת המעקב - 2023		הביקורת הקודמת - 2020		סה"כ מדי מים	הרשות המקומית
מדי מים שהותקנו עד שנת 2016 ולא נבדקו	סה"כ מדי מים	מדי מים שהותקנו עד שנת 2013 ולא נבדקו	סה"כ מדי מים		
השיעור מכלל מדי המים (באחוזים)	הכמות	השיעור מכלל מדי המים (באחוזים)	הכמות		
27%	664	24%	551	2,333	אורנית
3%	82	69%	1,629	2,378	אלפי מנשה
3%	28	64%	597	934	אלקנה
1%	8	3%	36	1,358	קדומים

על פי נתוני הרשויות המקומיות הרלוונטיות, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

המועצה המקומית אורנית

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי כרבע ממדי המים באורנית לא נשלחו לבדיקה ולכיוול במבדקה ולא הוחלפו לאחר שש שנים, כנדרש בכללי מדידת מים.

עוד נמצא כי המועצה המקומית אורנית החלה לטפל בהחלפת מדי המים רק מיוני 2019, עת פנתה לחברת הנדסה לקבלת הצעה להכנת מכרז להחלפת כלל מדי המים של המועצה למדי מים מסוג קר"מ.

המועצה המקומית אורנית מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי עם קבלת כלל הנתונים בעקבות המיפוי הגיאוגרפי שתעשה, היא תפעל להחלפת מדי המים במועצה. עוד מסרה המועצה כי בפברואר 2020 היא יצאה למכרז לאספקה ולהתקנה של מוני קריאה מרחוק, ובמרץ 2020 נבחר זוכה במכרז. הזוכה יבצע ניסוי של התקנת 150 מוני קריאה מרחוק בשכונה הוותיקה, ולאחר מכן, אם הניסוי יצלח, ביישוב כולו. המועצה ציינה כי באמצעות מכרז זה היא עתידה להחליף מונים ישנים, לנטר את פחת המים, להתקין מונים מרכזיים ולקדם את השליטה במערכת המים והביוב שבשטח שיפוטה.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי בעקבות המכרז האמור נבחרה חברה ב', והיא התקינה כניסוי 302 מדי מים מסוג קר"מ (מ-2,500 מדי מים), ואולם בתחומי המועצה נותרו 664 מדי מים ישנים שהותקנו לפני שנת 2016.

נמצא כי בגלל היעדר תקציב המועצה המקומית אורנית לא התקינה עוד מוני מים, מלבד המונים שהותקנו במסגרת הניסוי.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית אלפי מנשה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת עלה כי מרבית מדי המים במועצה המקומית אלפי מנשה לא נשלחו לבדיקה ולכיוול במבדקה ולא הוחלפו לאחר שש שנים, כנדרש בכללי מדידת מים.

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי תפעל להכנת תוכנית מדורגת להחלפת מדי המים ביישוב.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה התקשרה עם חברה ג' לצורך החלפת כל מדי המים שביישוב, ובעת ביקורת המעקב היו קיימים ביישוב 82 מדי מים ישנים בלבד שגילם הוא יותר משש שנים, שהם פחות מ-3% מכלל מדי המים שביישוב (2,468).

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי מרבית מדי המים במועצה המקומית אלקנה לא נשלחו לבדיקה ולכיוול במבדקה ולא הוחלפו לאחר שש שנים, כנדרש בכללי מדידת מים.

נמצא כי המועצה המקומית אלקנה לא דאגה לכייל או להחליף את מדי המים שהותקנו עד שנת 2013. המועצה החלה לטפל בהחלפת מדי המים רק ביולי 2019, עת פנתה למשרד הפנים לקבלת אישור להלוואה בסך מיליון ש"ח, לצורך צמצום שיעורי פחת המים באמצעות רכישת 1,420 מדי מים מסוג קר"מ (לשם החלפת 920 מדי מים ישנים קיימים, התקנת 300 מדי מים בשכונה חדשה והתקנת 200 מדי מים בגינות הציבוריות ובמוסדות החינוך).

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי באלקנה יש 27 מדי מים ישנים בלבד שגילם יותר משש שנים, שהם 3% ממדי המים שביישוב (1,093).

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי בחודשים אוקטובר עד נובמבר 2018 הוחלפו 1,260 ממדי המים הישנים בקדומים במדי מים קריימים²⁰. גיל מרבית מדי המים שהוחלפו היה יותר משש שנים, ומקצתם אף היו ישנים בהרבה²¹. 62 מדי מים אחרים הוחלפו בתחילת שנת 2019. נכון לסוף שנת 2019, רק 36 ממדי המים (פחות מ-3%) טרם הוחלפו על ידי המועצה המקומית.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב מסרה המועצה כי ביישוב יש שמונה מדי מים ישנים בלבד שגילם יותר משש שנים, שהם 0.56% מכלל מדי המים שביישוב (1,435). עם זאת, בידי המועצה לא נמצאו אסמכתאות לכך.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

משרד מבקר המדינה מציין לטובה את פעולותיהן של המועצות המקומיות אלפי מנשה, אלקנה וקדומים בנושא החלפת מדי המים. על המועצה המקומית קדומים לתעד את מועדי החלפת מדי המים הישנים ואת מקומם.

סקר מדי מים

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי ביולי 2015 התקשרה המועצה המקומית אלקנה עם חברה לשם ביצוע סקר מדי מים בתחום השיפוט של המועצה בתוך 21 יום, בעלות של כ-40,000 ש"ח.

עיקרי ממצאי הסקר הוגשו למועצה בינואר 2017. מן הסקר עלה כי בשטח השיפוט של המועצה יש 993 מדי מים. 111 מהם, הממוקמים בגינות ובמוסדות ציבור, לא היו מחוברים למערכת הגבייה; 46 נכסים צרכו מים ללא מדידה; 50 מדי מים היו תקולים (שבורים, מכוסים באדים, לא קריאים, מכוסים בבטון, הייתה בהם נזילה וכד'); ל-40 מדי מים לא הייתה אפשרות גישה; וב-80 מדי מים לא הייתה חותמת (פלומבה); היעדרה של חותמת כזאת או פגיעה בה מצביעים לכאורה על ניסיון לחבל במונה). כן לא היה ניתן לקבוע את גיל מדי המים. החברה המליצה למועצה בין היתר לחבר למחלקת הגבייה את מדי המים שאינם מחוברים אליה; להתקין מדי מים במקומות שאין בהם מדי מים; להחליף באופן מיידי את מדי המים התקולים; ולהתקין מדי מים עם יכולת קריאה מרחוק בכל המקומות שאין בהם אפשרות לביצוע הקריאה. עד מועד סיום הביקורת הקודמת המועצה לא יישמה את המלצותיה של החברה.

²⁰ כך מסרה מנהלת הגבייה במועצה באוגוסט 2019. עוד מסרה מנהלת הגבייה כי לא ניתן להוציא דוח על גיל מדי המים לפני החלפת המונים.

²¹ העבודות בוצעו רק בסוף שנת 2018 (בשל עתירה לבית המשפט שהגיש מתחרה שלא זכה במכרז).

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית אלקנה יישמה את המלצות החברה בכך שהחליפה את מדי המים הישנים למדי מים מסוג קר"מ והתקינה מדי מים בגינות הציבוריות ובמוסדות הציבור.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

מדי מים מרכזיים

הביקורת הקודמת

רשות המים הפיקה בדצמבר 2010 חוברת הנחיות בנושא צמצום אובדני המים ברשתות העירוניות בישראל (להלן - חוברת הנחיות). בביקורת הקודמת נמצא כי החוברת טרם פורסמה. בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת מסרה רשות המים כי מדובר בהנחיות שהן בגדר המלצות, וכי חוברת ההנחיות מצויה ברשויות המקומיות. נמצא כי ההנחיות לא הופיעו באותה העת באתר המרשתת (האינטרנט) של רשות המים.

בחוברת ההנחיות נכתב כי מציאת דליפה סמויה ברשת עירונית גדולה כמוה כמציאת מחט בערימת שחת. על כן רשויות מקומיות רבות נוהגות בשנים האחרונות לחלק את רשת המים לאזורי מדידה קטנים, שכניסת המים אליהם ניתנת למדידה באמצעות מדי מים מרכזיים, דבר המקל את איתור הדליפה הסמויה ואת אומדן שיעור אובדני המים. באמצעות איתור ממוקד וטיפול מהיר ניתן להשיג צמצום של הדליפה.

ביקורת המעקב

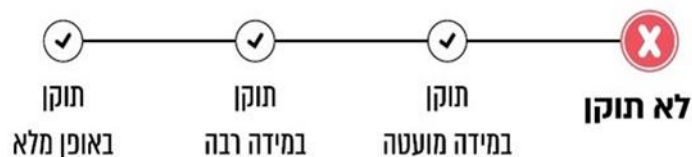
בעת ביקורת המעקב מסרה רשות המים כי חוברת ההנחיות הופצה בעבר לכל ספקי המים הפועלים בתחום השיפוט של הרשויות המקומיות, וכן נערך יום עיון בנושא.

עוד מסרה רשות המים בעת ביקורת המעקב כי התייחסה לעניין התקנת מדי מים מרכזיים במסגרת פרסום הנחיות להכנת תוכנית אב לאספקת מים המפורסמות גם באתר רשות המים, ובמסגרת פרסום כללי תאגידי מים וביוב (קביעת תנאים ברישיון לעניין אמות מידה הנדסיות), התשע"ז-2017.

נמצא כי בהנחיות להכנת תוכנית אב לאספקת מים ובכללי תאגידי מים וביוב האמורים אין בהם התייחסות להתקנת מדי מים מרכזיים.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה רשות המים כי ההנחיה להתקנת מדי מים ראשיים בכניסה לאזורי מדידה מצויה במסמכים שהיא מכינה הכוללים הנחיות מקצועיות לספקים.

מידת תיקון הליקוי - רשות המים

המועצה המקומית אורנית

הביקורת הקודמת

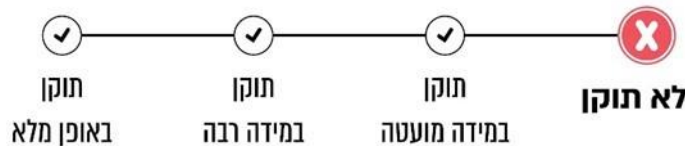
בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אורנית לא יזמה תוכנית להתקנת מדי מים מרכזיים, שבאמצעותם תחולק רשת המים לאזורי מדידה קטנים ומדידים, ואשר יסייעו בידי המועצה לאתר דליפות ביתר מהירות ולצמצם את איבוד המים.

המועצה המקומית אורנית מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי באמצעות המכרז לאספקת מדי קריאה מרחוק ולהתקנתם היא עתידה גם להתקין מונים מרכזיים.

ביקורת המעקב

המועצה המקומית אורנית מסרה בעת ביקורת המעקב כי בתוכנית האב למים שהיא עתידה לבצע קיימת התייחסות להתקנת מדי מים מרכזיים. ואולם נמצא כי עד למאי 2023 לא הותקנו מדי מים מרכזיים עקב היעדר מקור תקציבי.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית אלפי מנשה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אלפי מנשה לא יזמה תוכנית להתקנת מדי מים מרכזיים.

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי קיימת אצלה תוכנית להתקנת מדי מים מרכזיים.

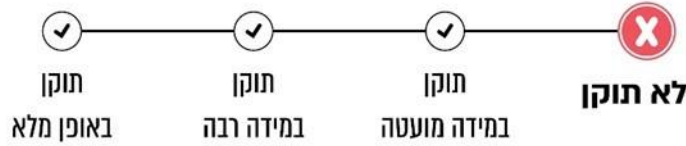
ביקורת המעקב

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בעת ביקורת המעקב כי בשנים האחרונות לא הותקנו מדי מים אזוריים, וכי לא קיימת תוכנית להתקנת מדי מים מרכזיים. עוד מסרה המועצה המקומית כי היישוב אומנם מחולק למעגלי פחת עם מונים ראשיים, אולם ללא החלפת כל המונים למוני קר"מ לא תהיה אפשרות לנטר ולצמצם באופן שוטף את מעגלי הפחת.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מפברואר 2024 מסרה המועצה המקומית אלפי מנשה כי תוכנית עדכנית ומסודרת להתקנת מדי מים מרכזיים (מסוג קר"מ) תיכלל בתוכנית האב אשר תושלם עד סוף שנת 2024. המועצה הוסיפה כי היא פועלת לצמצום הפחת באמצעים העומדים לרשותה ומצליחה בכך.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי בנובמבר 2014 התקשרה המועצה המקומית אלקנה עם חברה, כדי לתכנן מפרטים למדידת מים באזורי אספקת המים ביישוב, בעלות של כ-16,000 ש"ח. בפברואר 2015 הגישה החברה את תוכניתה, שעיקרה חלוקת רשת המים לאזורי מדידה קטנים באמצעות התקנת מגופים ומדי מים מרכזיים.

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אלקנה לא יישמה את התוכנית שהגישה לה החברה, תוכנית שהייתה יכולה לסייע לה באיתור מוקדי נזילות מים, לצורך צמצום פחת המים.

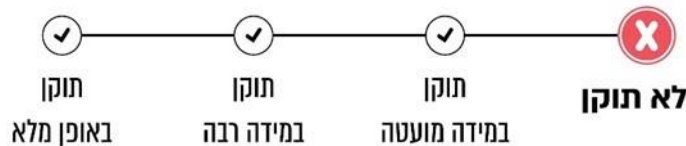
המועצה המקומית אלקנה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי היא התקשרה עם יועץ, לצורך תכנון אזורי מדידה והתקנת מדי מים מרכזיים.

ביקורת המעקב

המועצה המקומית אלקנה מסרה למשרד מבקר המדינה בעת ביקורת המעקב כי היא מתכננת לצאת למכרז לצורך תכנון אזורי מדידה והתקנת מדי מים מרכזיים בשנת 2024, וכי בפועל היא לא התקינה מדי מים מרכזיים.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה המקומית אלקנה כי בימים אלה היא משלימה את התוכניות לחלוקה לאזורי מדידה ואת שילוב תוכניות הפיתוח לשכונה החדשה באזורי המדידה המתוכננים, וכי בתוכנית העבודה לשנת 2024 מופיע הפרויקט כיעד לביצוע.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי ביולי 2019 התקשרה המועצה המקומית קדומים עם ספק, לביצוע הרכבת מדי מים מרכזיים.

ביקורת המעקב

המועצה המקומית קדומים מסרה בעת ביקורת המעקב כי בתחום שיפוטה יש 23 מדי מים מרכזיים, והיא מניחה שיידרשו לה עוד מונים מרכזיים כדי ליצור פילוח משנה מפורט יותר. ונשלט יותר.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

על המועצות המקומיות אורנית, אלקנה ואלפי מנשה ליישם את הנחיות רשות המים ולפעול לאיתור מוקדי נזילות סמוך למועד היווצרותן, לרבות באמצעות התקנת מדי מים מרכזיים. משרד מבקר המדינה מציין לטובה את פעולות המועצה המקומית קדומים להתקנת מדי מים מרכזיים לשם איתור יעיל של דליפות מים.

השקעות בעבודות פיתוח של רשת המים

פעילות הרשות המקומית בנוגע למשק המים מורכבת מפעילות שוטפת, הממומנת מהתקציב השנתי הרגיל של הרשות, ומפעילות פיתוח של רשת המים, הממומנת מ"קרן צנרת מים" ומהתב"ר.

במסגרת פעילותן השוטפת הרשויות המקומיות משלמות למקורות עבור המים שהן רוכשות ממנה, והכנסותיהן מגיעות מצרכני המים (אגרת מים).

בשנת 1962 החליטו שר הפנים ושר החקלאות שעל הרשויות המקומיות לנהל את שירות אספקת המים לתושביהן כ"משק סגור" הנושא את עצמו. מטרתה של דרישה זו הייתה להבטיח שענייני הכספים לניהול מפעל המים ברשות המקומית ישתקפו בנפרד משאר פעולותיה למתן שירותים לתושבים שבתחום שיפוטה.

חוק תאגידי מים, שנועד להסדיר את נושא משק המים והביוב העירוני, קובע כי ניהול משק המים והביוב יועבר מהרשויות המקומיות לתאגידי מים וביוב. אחת ממטרותיו העיקריות של החוק הייתה להפנות כספים הנגבים ממתן שירותי מים (אגרת מים) להשקעות במשק המים והביוב. מכאן עולה שגם העודפים הנובעים מההפרש בין ההכנסות מאגרת המים לבין ההוצאות על קניית המים ממקורות אמורים להיות מופנים לעבודות פיתוח רשת המים.

פעילות הפיתוח בתחום המים באה לידי ביטוי בהנחת קווי מים חדשים לצרכנים או בהחלפת קווי מים קיימים. עבור פעילויות אלו גובות הרשויות המקומיות "אגרת הנחת צנרת מים". ההכנסות מאגרה זו מועברות לקרן מיוחדת הנקראת "קרן צנרת מים". כאשר הרשויות המקומיות מקיימות פעילות פיתוח להנחת צנרת מים, הן יוצרות תב"ר שהכנסותיו מגיעות מקרן צנרת המים ומשתמשות בתב"ר לתשלום עבור עבודות הפיתוח.

העולה מהנאמר לעיל הוא שהשקעות הרשות המקומית בעבודות פיתוח של משק המים הן משני מקורות: יתרות זכות במשק המים בתקציב הרגיל (אם קיימות יתרות זכות); תב"רים וקרן צנרת המים.

השימוש בעודפי משק המים בתקציב הרגיל

להלן נתונים על ההכנסות, ההוצאות והעודפים (גירעונות) במשק המים במסגרת התקציב הרגיל של הרשויות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה בתקופת הביקורת הקודמת (2015 - 2018) ובתקופת ביקורת המעקב (2019 - 2021):

לוח 9: ההכנסות (מאגרת מים) וההוצאות (על קניית מים ותחזוקה) בתקציב הרגיל של המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה - 2015, 2018, 2019 - 2021 (באלפי ש"ח)

2018			2017			2016			2015			הרשות המקומית
העודף	ההוצאות	ההכנסות	העודף	ההוצאות	ההכנסות	העודף	ההוצאות	ההכנסות	העודף	ההוצאות	ההכנסות	
717	3,449	4,166	114	4,297	4,411	73	4,168	4,241	602	3,683	4,285	אורנית
920	2,792	3,712	950	2,828	3,778	383	3,517	3,900	676	3,352	4,028	אלפי מנשה
107	2,079	2,186	449	2,125	2,574	89	2,212	2,301	195	1,961	2,156	אלקנה*

2021			2020			2019			הרשות המקומית
העודף/גרעון (-)	ההוצאות	ההכנסות	העודף/גרעון (-)	ההוצאות	ההכנסות	העודף/גרעון (-)	ההוצאות	ההכנסות	
-992	5,657	4,665	-624	5,369	4,745	-178	4,005	3,827	אורנית
246	4,001	4,247	670	3,256	3,926	718	2,780	3,498	אלפי מנשה
95	2,767	2,862	-191	2,668	2,477	-31	2,468	2,437	אלקנה

על פי הדוחות הכספיים המבוקרים של הרשויות, בעיבוד משרד מבקר המדינה.
* המועצה המקומית אלקנה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי בטבלת ההוצאות שהוצגה בדוח הכספי שלה לא נכללו בטעות העלויות בגין השקעת המועצה ברכישת מדי מים, וכן לא נכללו עלויות השימוש במים של מוסדות ציבור ומוסדות חינוך. משרד מבקר המדינה הוסיף הוצאות אלה לטבלת ההוצאות.

הביקורת הקודמת

1. בביקורת הקודמת נמצא כי המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה לא השתמשו בעודפי הכספים ממשק המים שהצטברו בידיהן בתקציב הרגיל לשם ביצוע פעולות לפיתוח משק המים.
2. בכללי ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010) (תעריפי שירותי מים וביוב ברשויות מקומיות שאינן רשויות מקומיות בלא תאגיד ואשר טרם העבירו את שירותי המים והביוב לחברה), התשע"ה-2014, נקבע²² כי "רשות מקומית תעביר את כל הסכומים שגבתה בעד התעריף כאמור בסעיף 9 לחשבון נפרד שבבעלותה ולא תעשה כל שימוש בכספים שבחשבון אלא לכיסוי הוצאות אספקת המים"²³.

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ואלקנה השתמשו בכספי אגרת המים לא רק לכיסוי הוצאות אספקת המים ולהגדלת השקעותיהן במשק המים, אלא גם למימון התקציב השוטף.

ביקורת המעקב

1. בביקורת המעקב נמצא כי בשנים 2019 - 2021 סיימה המועצה המקומית אורנית את חשבונותיה במשק המים בתקציב הרגיל בגירעונות שנתיים, ולפיכך לא נדרש ממנה להעביר יתרות לעבודות פיתוח משק המים.

²² סעיף 10(א). סעיף זה הוחל גם על הרשויות באיו"ש.

²³ הסעיף הרלוונטי אומץ בתקנון המועצות המקומיות (נספח 9 איכות הסביבה), והוא מתייחס גם למועצות האזוריות.

2. עוד נמצא בביקורת המעקב כי על פי דוחותיה הכספיים של המועצה המקומית **אלפי מנשה**, בשנים 2019 - 2021 היא סיימה את חשבונותיה במשק המים בתקציב הרגיל בעודפים שנתיים. המועצה מסרה למשרד מבקר המדינה כי לא השתמשה בעודפים אלו לעבודות פיתוח משק המים, מאחר שלמעשה לא נותרו לה עודפים, לפי שבהנהלת החשבונות לא נכללו הוצאות רבות כגון הוצאות בגין שכרם של עובדי המועצה, הוצאות בגין רכבים שנעשה בהם שימוש בטיפול במשק המים, הוצאות ביטוח, טיפול בהוצאת חיובים ובגבייה ועוד.

3. נוסף על כך נמצא בביקורת המעקב כי בשנים 2019 - 2021 סיימה המועצה המקומית **אלקנה** את חשבונותיה במשק המים בתקציב הרגיל בגירעון מצטבר, ולפיכך לא נדרש ממנה להעביר יתרות לעבודות פיתוח משק המים.

השימוש בכספי התקציב הבלתי רגיל ובקרון צנרת המים

המועצה המקומית אלפי מנשה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אלפי מנשה גבתה לפי חוק העזר שלה לאספקת מים אגרה בגין הנחת צנרת מים בשנים 2015 ו-2016, אולם השתמשה בכספים שנגבו לכיסוי השקעות בהחלפת צנרת ביוב שנעשתה עוד לפני שנת 2016. בספרי המועצה גם לא היה רישום נפרד של ההכנסות בגין אגרת הנחת צנרת מים, ולא הייתה הפרדה בין ההכנסות מאגרה זו ובין ההכנסות בגין היטלים אחרים כגון היטל ביוב.

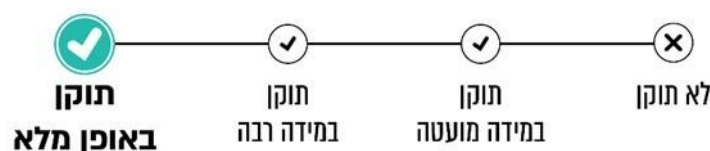
משרד מבקר המדינה הבהיר למועצה בביקורת הקודמת כי הסכומים הנגבים מאגרת הגבייה בגין הנחת צנרת מים נועדו להשקעות בצנרת מים, ועל המועצה המקומית אלפי מנשה היה לרושםם בנפרד, ולא להשתמש בהם לצורך השקעות בצנרת הביוב.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי הכספים שנגבו בגין היטלי מים והיטלי ביוב כיסו את ההלוואות שנלקחו לצורך פיתוח רשת המים והביוב לפני שנים רבות, וכי טרם נוצרו עודפים להחלפת רשת המים.

כן נמצא כי החל ממרץ 2021 החלה המועצה לרשום את הכנסותיה בגין היטלי מים והיטלי ביוב בנפרד ובשנה זו ההכנסות לקרן הסתכמו ב-345,223 ש"ח, ההוצאות היו 206,690 ש"ח והיתרה לסוף 2021 הסתכמה ב-138,533 ש"ח.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית אלקנה גבתה לפי חוק העזר שלה לאספקת מים אגרה בגין הנחת צנרת מים ורשמה את ההכנסות שהתקבלו מאגרה זו בקרן צנרת המים. ההכנסות בשנים 2016 - 2018 היו 7,000 ש"ח, 422,000 ש"ח, 150,000 ש"ח, בהתאמה. יתרת הקרן בסוף שנת

2018 הייתה כ-616,000 ש"ח. נמצא כי המועצה לא השתמשה בכספי הקרן, שהסתכמו במאות אלפי ש"ח, לפעולות פיתוח של משק המים.

ביקורת המעקב

בביקורת במעקב נמצא כי בשנים 2019 - מרץ 2023 גבתה המועצה אגרות בסך 99,583 ש"ח. המועצה הוציאה בתקופה זו 663,212 ש"ח מכספי קרן צנרת המים לפעילות פיתוח משק המים, והיתרה בקרן בסוף מרץ 2023 הייתה 3,501 ש"ח.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצה המקומית קדומים גבתה בשנים 2016 - 2018 אגרת צנרת מים בסך 27,757 ש"ח, 35,957 ש"ח ו-48,060 ש"ח, בהתאמה, אולם את התקבולים היא זקפה כהכנסות במסגרת התקציב הרגיל.

משרד מבקר המדינה הבהיר בדוח הקודם למועצה המקומית קדומים כי עליה לרשום את הסכומים שהתקבלו מאגרת צנרת המים בחשבון נפרד, כדי לייעד אותם להשקעות במשק המים, ולא לרשום אותם כחלק מההכנסות בתקציב הרגיל.

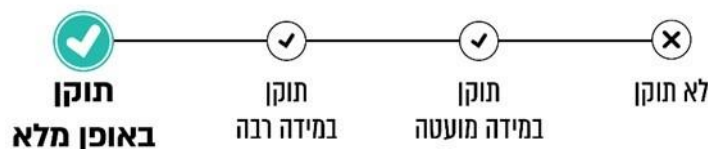
המועצה המקומית קדומים מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי היא מקבלת את הערת משרד מבקר המדינה, וכי תנהל את משק פיתוח המים באמצעות תב"ר.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית קדומים פתחה באפריל 2021 קרן היטלי מים והשתמשה ב-21,522 ש"ח מכספי הקרן לפעילות פיתוח משק המים. יתרת הקרן במאי 2023 הייתה 186,753 ש"ח.

מומלץ כי המועצה המקומית קדומים תמשיך בניצול כספי הקרן בהתאם ליעודם.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

קרן לשיקום המים

בכללי המים (תעריפי מים שמספקים ספקים מקומיים), התשנ"ד-1994²⁴, נקבע כי ספק מקומי (רשות מקומית) שלא חלה עליו חובה להקים תאגיד מים וביוב או להצטרף לתאגיד קיים, יעביר בתום כל רבעון עבור המים שסיפק (בניכוי פחת של 8%) סכום של 0.443 ש"ח למ"ק (נכון לשנת 2020; 0.487 ש"ח נכון לשנת 2023) לחשבון בנק נפרד שבבעלותו, לכל המטרות והשימושים, למעט חקלאות, בתי חולים ובתי מרחץ. חשבון זה ישמש להשקעות למטרות שיקום, חידוש ופיתוח של מערכות מים או ביוב בשטח שהוא אחראי לו. עוד נקבע כי ספק מקומי לא ישתמש בכספים כאמור שלא למטרה שנקבעה להם, לא ישעבד או ימחה כספים אלה ולא ייתן זכות קיזוז לגביהם, אלא אם כן השעבוד, ההמחאה או זכות הקיזוז משמשים למטרה שנקבעה לכספים אלו.

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי המועצות המקומיות **אורנית**, **אלפי מנשה**, **אלקנה** ו**קדומים** לא ניהלו קרן לשיקום מים בשנים שנבדקו בעניין זה (2017 - 2019).

בדוח הקודם המליץ משרד מבקר המדינה למועצות המקומיות **אורנית**, **אלפי מנשה**, **אלקנה** ו**קדומים** להעביר לחשבון בנק נפרד את התמורה שהתקבלה עבור צריכת המים בתחום שיפוטן, ולהשתמש בכספים שבחשבון אך ורק להשקעות במערכות המים שלהן.

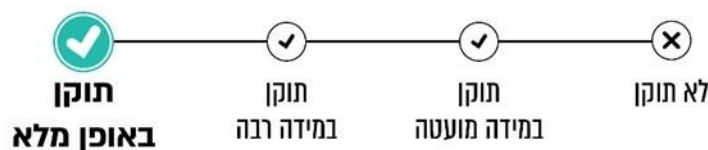
המועצה המקומית **אורנית** מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי בתקציב שנת 2020 אושר סעיף חדש אשר מיועד לניהול קרן המים, וכי לצורך ניהול כאמור תפתח המועצה חשבון בנק נפרד.

המועצה המקומית **קדומים** מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי אכן, היא לא ניהלה קרן לשיקום מים, אך השקעותיה בשנים שנבדקו היו גדולות מהסכום שהיה נצבר לו הייתה מפרישה 0.443 ש"ח בגין כל מ"ק שסופק.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי המועצה המקומית **אורנית** פתחה באוקטובר 2020 חשבון בנק ייחודי לקרן לשיקום מים, ובמאי 2023 יתרת החשבון הייתה 5,417 ש"ח.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית **אלפי מנשה** פתחה בינואר 2022 חשבון בנק ייחודי לקרן לשיקום מים, ובדצמבר 2022 יתרת החשבון הייתה 138,533 ש"ח.

²⁴ כללים אלו הוחלו על הרשויות המקומיות באיו"ש מכוח כללי המים (יהודה והשומרון), התשע"ד-2014, שתחולתם היא מ-20.9.14. הכללים פורסמו באזור יהודה והשומרון: **מנשרים**, **צווים ומנויים** מס' 243 (מרץ 2016), עמ' 7287.

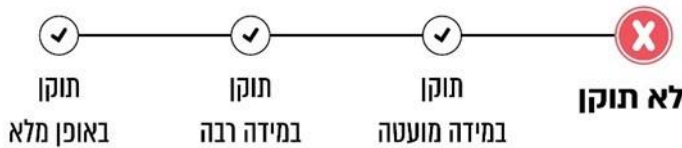
מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה אינה מנהלת קרן לשיקום מים.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה המקומית אלקנה כי תבחן את האפשרות להקים את קרן לשיקום מים.

מידת תיקון הליקוי - אלקנה

המועצה המקומית קדומים פתחה באפריל 2021 חשבון לקרן לשיקום מים בהנהלת החשבונות שלה, ובמאי 2023 יתרת החשבון הייתה 186,753 ש"ח. המועצה לא ניהלה את כספי הקרן בחשבון בנק נפרד.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

משרד מבקר המדינה מעיר למועצה המקומית אלקנה כי עליה לנהל קרן לשיקום מים, כנדרש בכללי המים (תעריפי מים שמספקים ספקים מקומיים), התשנ"ד-1994, ומעיר למועצה המקומית קדומים כי עליה להעביר לחשבון בנק נפרד את התמורה שהתקבלה בגין צריכת מים בתחום שיפוטה.

מתן תמיכה ממשלתית להפחתת מחיר שירות המים

לפי חוק תאגידי מים²⁵, ובהתאם להחלטת ועדת הכספים של הכנסת מאפריל 2012 והתקנות שהותקנו על ידי שר האוצר²⁶, נקבעה רשימה של סוגי זכאים לתשלום מופחת עבור כמות מים נוספת על הכמות המוכרת, ובתנאי שהכמות הנוספת לא תהיה גדולה מ-3.5 מ"ק לחודש לכל זכאי²⁷; הזכאים כאמור ישלמו עבור הכמות הנוספת את אותו התעריף שנקבע לכמות המוכרת (להלן - ההטבה). בסעיף 1(א)(13) לתקנות נקבע כי זכאי להטבה לפי התקנות גם "צרכן שהיה זכאי להטבה לפי כל דין²⁸ ערב תחילתן של התקנות וממשיכים להתקיים בו התנאים שבשלהם היה זכאי להטבה".

²⁵ בסעיף 102(ב) נקבע כי תינתן תמיכה מתקציב המדינה לשם הפחתת מחיר שירות המים לצרכנים ביתיים.

²⁶ תקנות תאגידי מים וביוב (אמות מידה ורשימת זכאים להפחתה בתשלום לשנת הכספים 2014), התשע"ד-2014. התקנות פורסמו בקובץ התקנות 7372 (28.4.14), עמ' 1094.

²⁷ רשימת סוגי הזכאים לתשלום מופחת פורטה בתקנות שהתקין שר האוצר בשנת 2014.

²⁸ למשל מכוח חוקי עזר.

הביקורת הקודמת

בדוח הקודם המליץ משרד מבקר המדינה שרשות המים, בתיאום עם משרד הפנים, תפעל בקרב הרשויות לעידוד מימוש ההטבה בהתאם לכללי הזכאות.

רשות המים מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי כבר בעת הבדיקה של משרד מבקר המדינה היא פנתה לרשויות המקומיות בארבע דרישות: (א) דיווח חוזר למערכת ההטבה על כמויות המים שלגביהן ניתנה ההטבה לזכאים ועל התקופות שבהן היא ניתנה; (ב) בדיקה כי נעשים כל המאמצים לאיתור הזכאים ומתן ההטבה גם לזכאים בעבר; (ג) עדכון שוטף של מערכות המידע הפנימיות של הרשויות במידע העולה מהקבצים החדשיים שרשות המים מעלה למערכת ההטבה; (ד) הדרכת המשתמשים במרשתת של הרשות המקומית לגבי הכלים הקיימים במערכת ההטבה.

ביקורת המעקב

לוח 10: מספר הזכאים להטבה בתשלום המים, מספר מקבלי ההטבה²⁹ ושיעורם מכלל הזכאים, והסכומים ששולמו להם בשנים 2012 - 2022*

מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה	שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)	הסכום הכולל ששולם לזכאים (בש"ח)
255,159	211,025	83%	2,341,169
276,176	214,523	78%	6,409,618
466,800	382,471	82%	15,723,037
520,638	430,982	83%	18,823,233
539,914	451,263	84%	17,263,572
556,356	468,677	84%	30,054,097
561,579	492,280	88%	34,906,556
608,992	515,258	85%	34,025,833
642,666	539,235	84%	43,371,932
663,928	554,937	84%	42,691,947
712,034	586,576	82%	47,817,607

על פי נתונים שמסרה רשות המים למשרד מבקר המדינה במרץ 2024, בעיבוד משרד מבקר המדינה. * הנתונים כוללים את 257 הרשויות המקומיות בישראל, לרבות הרשויות המקומיות באיו"ש (לא נכללו נתוני הרשויות החדשות שהוקמו בשנת 2023).

הנתונים של מספר מקבלי ההטבה המופיעים בלוח זה שונים מהנתונים שהופיעו בדוח הקודם. בתשובתה למשרד מבקר המדינה ממרץ 2024 הסבירה רשות המים כי מספר מקבלי ההטבה הוא מספר מצטבר שכולל גם זכאים שאותרו לאחר סיום השנה הקלנדרית, ולכן הוא מתעדכן על ציר הזמן. מדובר בהליך של מימוש זכויות שבמסגרתן ספקי המים מחויבים לנקוט פעולות לאיתור הזכאים, ולאחר שאיתרו אותם הם מעניקים להם את ההטבה הכלכלית החל ממועד הזכאות. בהתאם לכך עדכנה רשות המים את הנתונים לגבי מספר מקבלי ההטבה למפרע ואת שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים, ולכן שונו גם הנתונים שפורסמו בדוח הקודם. רשות המים ציינה כי מספר הזכאים (דהיינו מספר הזכאים הכולל בסוף השנה הקלנדרית) וגם הסכום ששולם לזכאים (הסכום הכולל ששולם במהלך השנה הקלנדרית) אינם משתנים על ציר הזמן.

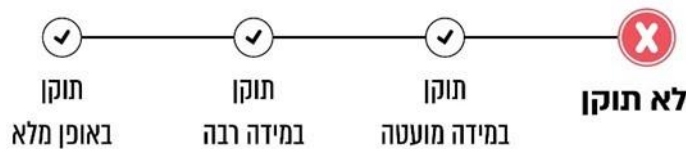
מהנתונים המופיעים בלוח 10 עולה כי שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים היה במגמת עלייה עד שנת 2018 (88%), אולם מאותה שנה ירד, עד ל-82% בשנת 2022.

רשות המים מסרה למשרד מבקר המדינה במהלך קיום ביקורת המעקב כי החלה בשנת 2023 בביצוע ביקורות בקרב חלק מספקי המים באיו"ש, ובכלל זה נבדק נושא האספקה לזכאים, ונמצאו ספקי מים שאינם מדווחים על כמויות המים שלגביהן ניתנה ההטבה לזכאים ועל התקופות שבהן היא ניתנה. לדברי רשות המים, היא עוקבת אחר הנושא, בשיתוף קצין מטה (קמ"ט) המים במינהל האזרחי.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה רשות המים כי הדרך לממש את ההטבה היא מורכבת, שכן הזכאות ניתנת לצרכנים שמוגדרים בעלי נכות מזכה, והם אינם בהכרח צרכני המים הרשומים אצל ספקי המים כבעלי החשבון. בהינתן הפער הזה, רשות המים פועלת להרחיב את מיצוי הזכויות של הזכאים. רשות המים הוסיפה כי היא מטייבת את הנתונים לגבי זכאים להטבה, וכי הנתונים המעודכנים מצביעים על רמת ניצול גבוהה של ההטבה.

משרד מבקר המדינה ממליץ לרשות המים לנקוט פעולות שונות כדי שהרשויות המקומיות יאתרו ויידעו את תושביהן בדבר האפשרות לקבל את ההטבה.

מידת תיקון הליקוי - רשות המים

רשות המים מסרה פרטים על מספר הזכאים להטבה בתשלום המים, מספר מקבלי ההטבה ושיעורם מכלל הזכאים בארבע הרשויות המקומיות בשומרון שנבדקו בשנים 2017 - 2019, 2020 - 2022, כדלהלן:

לוח 11: מספר הזכאים להטבה בתשלום המים, מספר מקבלי ההטבה ושיעורם בארבע הרשויות המקומיות בשומרון שנבדקו, 2017 - 2019 ; 2020 - 2022

	2019			2018			2017		
	שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)	מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה	שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)	מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה	שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)	מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה
אורנית	22%	246	54	27%	223	60	30%	212	64
אלפי מנשה	45%	244	109	50%	227	114	56%	214	119
אלקנה	96%	84	81	100%	76	76	100%	73	73
קדומים	87%	121	105	91%	133	121	92%	130	120

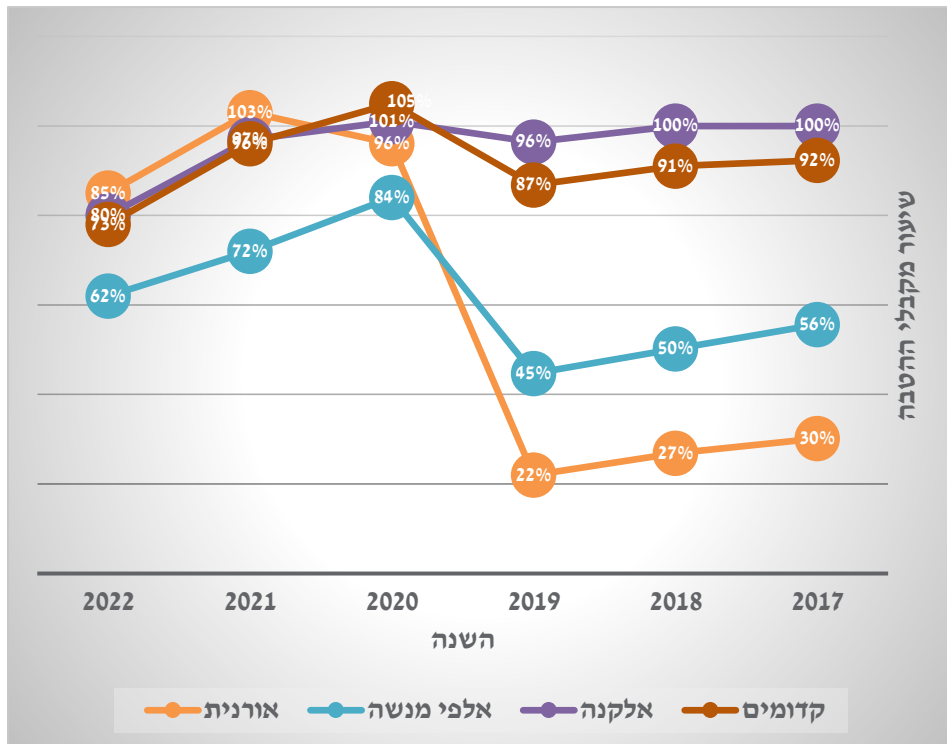

2022			2021			2020			
שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)	מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה	שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)	מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה	שיעור מקבלי ההטבה מכלל הזכאים (באחוזים)*	מספר הזכאים	מספר מקבלי ההטבה	
85%	323	273	103%	286	296	96%	264	253	אורנית
62%	324	200	72%	302	217	84%	290	244	אלפי מנשה
80%	111	89	97%	106	103	101%	90	91	אלקנה
78%	151	118	96%	136	130	105%	131	138	קדומים

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

* מספר מקבלי ההטבה בשנת 2020 באלקנה (91) ובקדומים (138) גבוה ממספר הזכאים באותם היישובים (90 ו-131 בהתאמה). כמו כן, מספר מקבלי ההטבה בשנת 2021 באורנית (296) גבוה ממספר הזכאים באותו היישוב (286). בעניין זה ראו את הסבר רשות המים ללוח 10 לעיל.

תרשים 8 : שיעור מקבלי ההטבה בארבע הרשויות שנבדקו מכלל הזכאים (באחוזים), 2022 - 2017

על פי נתוני רשות המים, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

מלוח 11 ומתרשים 8 עולים הממצאים האלה:

ה מועצה המקומית אורנית

בתקופת הביקורת הקודמת (2017 - 2019) רק כרבע מהזכאים ניצלו את זכאותם להטבה, אולם בתקופת ביקורת המעקב (2020 - 2022) כ-95% מכלל הזכאים קיבלו את ההטבה.

מידת תיקון הליקוי - אורנית

המועצה המקומית אלפי מנשה

בתקופה הביקורת הקודמת רק כחצי מהזכאים ניצלו את זכאותם להטבה, אולם בתקופת ביקורת המעקב קרוב ל-75% מהזכאים קיבלו את ההטבה.

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה מפברואר 2024 כי היא תמשיך להעניק הנחות לזכאים על פי דין ותמשיך במאמצים לאיתור זכאים להטבה ולהגדלה של שיעור הזכאים אשר מקבלים אותה.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה

המועצה המקומית אלקנה

בתקופת הביקורת הקודמת כ-99% מהזכאים ניצלו את זכאותם להטבה. בתקופת ביקורת המעקב חלה ירידה מועטת בשיעור ניצול הזכאות, וקרוב ל-93% מהזכאים קיבלו את ההטבה.

המועצה המקומית קדומים

בתקופת הביקורת הקודמת כ-90% מהזכאים ניצלו את זכאותם להטבה. בתקופת ביקורת המעקב חלה עלייה בשיעור ניצול הזכאות, וקרוב ל-93% מהזכאים קיבלו את ההטבה.

מידת תיקון הליקוי - קדומים

מומלץ למועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים להמשיך לפעול לאיתור הזכאים להטבה בנוגע לתשלום עבור כמות מים הנוספת על הכמות המוכרת, בהתאם לתקנות כאמור. הרשויות האמורות יכולות להיעזר הן ברשות המים והן במוסד לביטוח לאומי כדי לאתר את הזכאים להטבה ולתת להם אותה.

איכות מי השתייה ברשויות מקומיות בשומרון

מזהמים רבים פוגעים באיכותם התברואית של מקורות המים המשמשים לשתייה, ובהם שפכים ביתיים, דלקים וחומרים מסוכנים, חומרי דישון והדברה ומי קולחים המשמשים להשקיה.

פקודת בריאות העם, 1940, מטילה על משרד הבריאות את האחריות לקבוע את האיכות התברואית של מי השתייה בישראל וכן את החובה להבטיח שמים אלה לא יכללו חומרים מזיקים בכמות העלולה להשפיע לרעה על בריאות הציבור ועל איכות חייו. הפקודה גם מסמיכה את שר הבריאות להתקין תקנות בדבר איכותם התברואית של מי השתייה³⁰.

הביקורת הקודמת

מנתונים שפורסמו באתר משרד הבריאות עלה כי איכות מי השתייה שסיפקו המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים בשנת 2019 לתושביהן הייתה תקינה בשיעור של 99% ומעלה, וכי בבדיקת משרד הבריאות לא נמצאו ליקויים באיכות המים.

ביקורת המעקב

מנתונים שפורסמו באתר משרד הבריאות עלה כי איכות מי השתייה שסיפקו המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים בשנת 2023 לתושביהן הייתה תקינה בשיעור של 99% - 100%, וכי בבדיקת משרד הבריאות לא נמצאו ליקויים באיכות המים.

פרסום מידע לתושבים על איכות המים

בתקנון המועצות המקומיות נקבע כי על מועצה מקומית באיו"ש להקים ולהפעיל אתר מרשתת נגיש לציבור ולפרסם בו מידע שעליה לפרסמו על פי דין או תחיקת ביטחון³¹, ובכלל זה דוח שנתי על איכות המים שסיפקה בשנה שקדמה למועד הדיווח.

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת בדק משרד מבקר המדינה את כל המידע שסיפקו המועצות המקומיות בשומרון באתרי המרשתת שלהן. תוצאות הבדיקה היו כדלהלן:

המועצות המקומיות אלפי מנשה, אלקנה וקדומים לא פרסמו באתרי המרשתת שלהן מידע בדבר איכות המים ומחירים, למעט בשנת 2014 שבה פרסמה המועצה המקומית אלפי מנשה דוחות על איכות המים.

המועצה המקומית אורנית לא פרסמה באתר המרשתת שלה נתונים על מחירי המים, אולם הקצתה באתר עמוד המפנה באמצעות קישור לאתר משרד הבריאות, שבו מצויים כלל הנתונים לגבי טיב המים באורנית, לרבות איכות המים והסברים לגבי הערכים של בדיקות המים.

המועצה המקומית אלקנה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי המידע בדבר איכות המים ומחירים יועלה לאתר החדש של המועצה, הנמצא בהרצה; המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתגובתה כי תפרסם דוח שנתי על איכות המים; המועצה המקומית קדומים מסרה בתגובתה כי השיקה בינואר 2020 אתר מרשתת חדש, שבו ניתן לקבל מידע על איכות המים ועל מחירים.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב עלה כי המועצות המקומיות אורנית ואלקנה אינן מפרסמות באתרי המרשתת שלה מידע בדבר איכות המים.

³⁰ לפי הפקודה, מי שתייה הם מים המיועדים לשתיה ולבישול מזון, ובתעשיית המזון - מים המיועדים להיכנס להרכב המזון או מים הבאים במגע, או העלולים לבוא במגע, עם חומר מהחומרים שמהם מורכב המזון.

³¹ חובת פרסום זו באתר המרשתת חלה על כלל הרשויות המקומיות בישראל מתוקף חוקי השלטון המקומי וחוקים שונים שקובעים את סוגי המידע שחובה לפרסמם, כגון חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998; חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965; פקודת העיריות [נוסח חדש]; תקנות בריאות העם (איכותם התברואית של מי-שתייה ומיתקני מי שתייה), התשע"ג-2013.

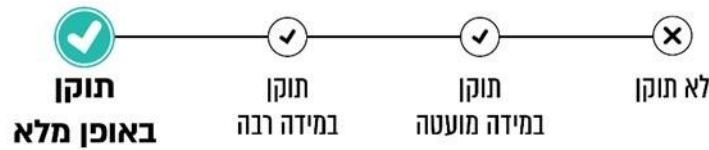

מידת תיקון הליקוי - אורנית ואלקנה

עוד עלה כי המועצה המקומית קדומים מפרסמת באתר המרשתת שלה נתונים על איכות המים, וכי המועצה המקומית אלפי מנשה מפרסמת באתר המרשתת שלה קישור לאתר משרד הבריאות, שבו יש נתונים על איכות המים.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה וקדומים

על המועצות המקומיות אורנית ואלקנה לפרסם באתרי המרשתת שלהן מידע על איכות המים, בהתאם לנקבע בתקנות בריאות העם (איכותם התברואית של מי-שתייה ומיתקני מי שתייה), התשע"ג-2013.

מתן אפשרות דיווח לתושבים על תקלות באספקת המים

הביקורת הקודמת

בביקורת הקודמת נמצא כי באתרי המרשתת של המועצות המקומיות אלפי מנשה, אלקנה וקדומים לא הייתה אפשרות לתושבים לדווח על תקלות באספקת המים. אתר המרשתת של המועצה המקומית אורנית כלל טופס לפניית הציבור, המאפשר לתושביה להגיש תלונה על כל נושא הדורש טיפול, לרבות תלונות על תקלות באספקת המים. המועצה אף העמידה חלופות דיווח על תקלות שונות: באמצעות טלפון ישיר למשרדי המועצה או למוקד העירוני, באמצעות הדואר ואף באמצעות יישומון חכם.

משרד מבקר המדינה המליץ בדוח הקודם כי המועצות המקומיות אלפי מנשה, אלקנה וקדומים יבחנו את האפשרות לאפשר דיווח על תקלות באספקת המים באופן מקוון באתר המרשתת שלהן.

המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי ניתן לדווח על תקלות באספקת המים ביישומון ובמוקד המועצה. עם זאת, היא תבחן את הוספת האפשרות לדווח גם באתר המרשתת שלה.

המועצה המקומית קדומים מסרה בתגובתה על ממצאי הביקורת הקודמת כי באתר המרשתת החדש שהשיקה בסוף ינואר 2020 ניתן להגיש תלונות על תקלות באספקת המים באמצעות יישומון, הן למוקד העירוני והן לעובד המים האמור לטפל בפנייה. כמו כן, באתר המועצה אפשרות לכתוב פנייה בכל נושא שהוא, כולל תלונות על שיבושים ותקלות באספקת המים, והפנייה נשלחת בדואר האלקטרוני למועצה.

ביקורת המעקב

בביקורת המעקב נמצא כי באתר המרשתת של המועצה המקומית אורנית יש טופס לפניית הציבור, המאפשר לתושביה להגיש תלונה על כל נושא הדורש טיפול. המועצה ציינה כי לאחרונה היא

התקשרה עם חברה לשם מתן שירותים דיגיטליים דרך האתר, בין היתר בנושא תקלות באספקת המים; המועצה המקומית אלפי מנשה מסרה למשרד מבקר המדינה כי באתר המרשתת שלה ניתן לפתוח קריאה על תקלה, פיצוץ או נזילת מים; המועצה המקומית אלקנה מסרה למשרד מבקר המדינה כי יש אפשרות לתושבים לדווח על תקלות באספקת המים הן באתר המועצה והן ביישומון בטלפון; המועצה המקומית קדומים מסרה למשרד מבקר המדינה כי באתר המרשתת שלה יש אפשרות לפנייה מקוונת בכל נושא, ובכלל זה תלונות על שיבושים ותקלות באספקת המים. מלבד זאת, המועצה מפעילה וואטסאפ ייעודי שבאמצעותו ניתן לפנות בכל נושא, כולל תקלות באספקת המים. המועצה המקומית קדומים ציינה כי פנייה בנושא המים מגיעה במקביל למוקד העירוני ולגורם המטפל בתחום המים במועצה. כאשר התקלה מטופלת והפנייה נסגרת, התושב מקבל הודעת וואטסאפ על כך.

מידת תיקון הליקוי - אלפי מנשה, אלקנה, קדומים

סיכום

בשנת 2020 פרסם משרד מבקר המדינה דוח בנושא "סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון". הדוח הצביע על ליקויים מהותיים במתן שירותים מוניציפליים בתחום המים לתושבי הרשויות המקומיות בשומרון.

בביקורת המעקב נמצא כי היו ליקויים שתוקנו באופן מלא או במידה רבה: שיעורי פחת המים ברשויות שנבדקו קטנו בשנים האחרונות, משיעורים של 14.7% - 19.8% בשנים 2015 - 2018 לשיעורים של 12% - 15.3% בשנים 2019 - 2021, אולם עדיין היו גבוהים, לעומת כלל הרשויות המקומיות במדינה שאינן מאוגדות בתאגידי מים (9.4%); רוב מדי המים שבתחומי השיפוט של המועצות המקומיות אלפי מנשה, אלקנה וקדומים הם חדשים; המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה וקדומים מנהלות קרן לשיקום מים.

ליקויים אחרים תוקנו במידה מועטה: המועצות המקומיות אלפי מנשה ואלקנה לא הכינו תוכניות אב למשק המים; במועצות המקומיות אורנית ואלקנה הופקו חלק מחיובי המים על פי אומדנים; בתחומי השיפוט של היישובים אורנית, אלפי מנשה ואלקנה אין מדי מים מרכזיים.

היו ליקויים שלא תוקנו כלל: במועצות המקומיות אלפי מנשה, אלקנה וקדומים לא עשו בשנים האחרונות סקרים לבדיקת הסיבות לפחת המים.

נוכח הירידה ההדרגתית בשיעור המנצלים את זכאותם לתשלום מופחת עבור כמות מים נוספת בשנים 2018 - 2022 (מ-88% ל-82%), מומלץ לרשות המים להמשיך לפעול לעידוד מימוש ההטבה בהתאם לכללי הזכאות.

ממצאי ביקורת המעקב מצביעים על שיפור בתחום משק המים ברשויות שנבדקו. ואולם על רשות המים ועל הרשויות שנבדקו להמשיך לפעול לתיקון הליקויים שהוצגו בדוח מעקב זה.

משרד מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

